

Ustronie Morskie

PODSTAWOWE OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFICZNE

OBSZAR GMINY USTRONIE MORSKIE

MAJ – 2006

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	2
2. PRZEDMIOT I CEL OPRACOWANIA	4
3. METODA I ZAKRES OPRACOWANIA	5
4. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	8
5. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA	10
5.1. Położenie terenu	10
5.2. Charakterystyka zainwestowania i użytkowania terenu	10
5.3. Geomorfologia. Rzeźba	12
5.4. Hydrografia.	14
5.5. Gleby.....	15
5.6. Klimat.....	15
5.7. Flora.....	18
5.8. Fauna.....	23
5.9. Krajobraz.....	25
5.10. Zagadnienia sozologiczne	26
5.11. Zasoby surowcowe	29
5.12. Środowisko kulturowe	31
5.13. Zagadnienie morskiej strefy brzegowej.....	34
6. POWIĄZANIA ORAZ PROCESY ZACHODZĄCE W ŚRODOWISKU.....	36
6.1. Dotychczasowe zmiany w środowisku	36
6.2. Struktury środowiska przyrodniczego.....	37
6.3. Powiązania przyrodnicze obszaru z jego otoczeniem.....	38
6.4. Zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna	39
6.5. Zasoby kulturowe i ich ochrona prawna.....	49
6.6. Walory krajobrazowe i ich ochrona prawna.....	52
7. DIAGNOZA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA	54
7.1. Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji	54
7.2. Ocena stanu ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.	55
7.3. Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z uwarunkowaniami przyrodniczymi.....	56
7.4. Ocena stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia..	57
8. PRZYRODNICZE PREDYSPOZYCJE KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA – UWARUNKOWANIA EKOFIZJOGRAFICZNE	59
9. ZDJĘCIA I MAPY	67

1. WSTĘP

„Podstawowe opracowanie ekofizjograficzne” zwane dalej „ekofizjografią” wykonał zespół pod kierunkiem mgr inż. Erdmanna Romana, Rzecznawcy TUP w zakresie środowiska przyrodniczego w planowaniu przestrzennym na podstawie:

- inwentaryzacji środowiska geograficznego wykonanej w terenie, w okresie listopad 2005 r. – marzec 2006 r.;
- inwentaryzacji zagospodarowania i użytkowania terenów wykonanej w terenie w okresie październik – listopad 2005 r.;
- Waloryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie wykonanej w 2004 r. przez zespół Biura Konserwacji Przyrody w Szczecinie;
- Studium krajobrazu kulturowego gminy Ustronie Morskie wykonane w 2004 r. przez Waldemara Witka;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ustronie Morskie uchwalone uchwałą Nr XIX/120/2000 Rady Gminy w Ustroniu Morskim z dnia 18 lipca 2000 roku ze zmianami;
- planu urządzenia lasów Nadleśnictwa Gościno;
- raportów o stanie środowiska w województwie Zachodniopomorskim opracowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- Strategii ochrony brzegów morskich – opr. ZHM Instytut Morski w Gdańsku;
- Podstawowego opracowania ekofizjograficznego obszarów Ustronia Morskiego i Sianożęt;
- Programu ochrony środowiska do 2012r. gminy Ustronie Morskie sporządzonego w 2004 r.;
- Planu gospodarki odpadami na lata 2004 – 2013 r. gminy Ustronie Morskie sporządzonego w 2004 r.
- innych opracowań specjalistycznych;
- map:
 - topograficznych w skalach 1:25 000 i 1:10 000;
 - ewidencyjnych i glebowych w skali 1:5000;
 - geologiczno-geomorfologicznych w skali 1:50 000;
 - przeglądowej mapy hydrograficznej Polski;
 - szczegółowej mapy geologicznej Polski (arkusze Ustronie Morskie, Kołobrzeg, Białogard)- w skali 1: 50 000;
 - innych opracowań specjalistycznych.

Całość opracowania składa się z opisu, zdjęć i następujących map:

- Sytuacja Gminy na tle subregionu - skala 1: 50 000;
- Zagospodarowanie i użytkowanie terenów. Zagadnienia sozologiczne - skala 1: 16 000 (oryginał 1: 10 000);
- Rzeźba, geomorfologia, hydrografia. - skala 1: 16 000 (oryginał 1: 10 000);
- Waloryzacja przyrodnicza i kulturowa – skala 1: 16 000 (oryginał 1: 10 000);

- Uwarunkowania i predyspozycje ekofizjograficzne rozwoju przestrzennego - skala 1: 16 000 (oryginał 1: 10 000).

Wszystkie prace graficzne związane z opracowaniem ekofizjograficznym wykonane zostały na mapie topograficznej w skali 1:10 000. Ze względu na wielkość wydruku oraz dużą czytelność skali 1:16 000 wszystkie mapy zostały wydrukowane w tej skali. Ponieważ całość opracowania została zapisana elektronicznie istnieje możliwość wydruku w skali 1: 10 000 oraz w dowolnych innych skalach.

Część materiałów graficznych związanych ze strefą brzegową morza znajduje się w Podstawowym opracowaniu ekofizjograficznym obszarów Ustronia Morskiego i Sianożęty w związku z czym w poniższym opracowaniu nie została powtórzona.

2. PRZEDMIOT I CEL OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest wykonanie **Podstawowego opracowania ekofizjograficznego gminy Ustronia Morskiego** w celu:

- 1) sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- 2) sporządzenia planów miejscowych wybranych terenów (po odpowiednim uszczegółowieniu niniejszej ekofizjografii);
- 3) wykorzystywania opracowania do bieżącej działalności realizacyjnej i projektowej.

Konieczność wykonania opracowania ekofizjograficznego wynika z art. 72 ust. 4 i 5 Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zmianami). Jego zakres został określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 155 poz. 1298). Należy jednak zwrócić uwagę, że nie został określony zakres opracowania ekofizjografii do studium uwarunkowań.

Zgodnie z § 2 ust. 1a cytowanego rozporządzenia, do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zwanego dalej „planem” wykonuje się opracowanie „podstawowe”.

Opracowaniem objęto teren Gminy z marginesem wykraczającym poza jego granice, szczególnie od strony Kołobrzegu. Powierzchnia terenu Gminy wynosi 5727 ha .

Celem opracowania jest wypełnienie wymogów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, prawa ochrony środowiska oraz innych ustaw związanych z ochroną środowiska, biorąc pod uwagę **zapewnienie zrównoważonego rozwoju miejscowości**, rozumianego jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspakajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia jak i przyszłych pokoleń.

W obrębie Gminy istnieje pilna potrzeba uporządkowania obszarów chronionych, dostosowania nieprecyzyjnych lub błędnych zapisów studium uwarunkowań do stanu istniejącego oraz możliwości realizacyjnych z pełnym uwzględnieniem walorów środowiska.

Należy podkreślić, że uchwalone w 2000 r. studium uwarunkowań nie było poprzedzone opracowaniem ekofizjograficznym, a właśnie w tym studium zawarte zostały istotne decyzje odnośnie polityki zagospodarowania przestrzennego i użytkowania terenów.

Poniższa ekofizjografia w istotny sposób przyczyni się do poszerzenia wiedzy o terenach Gminy, ukierunkuje nowe decyzje planistyczne i realizacyjne oraz będzie stanowiła ważny materiał do wykonania zmiany studium uwarunkowań i planów miejscowych.

3. METODA I ZAKRES OPRACOWANIA

Przez opracowanie ekofizjograficzne rozumie się dokumentację sporządzoną na potrzeby planów miejscowych i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, charakteryzującą poszczególne elementy środowiska przyrodniczego na obszarze objętym studium i planem i ich wzajemne powiązania oraz określającą procesy zmian i predyspozycje strukturalno-funkcjonalne pod przyszłe zainwestowanie i użytkowanie terenów i obiektów.

Opracowanie sporządza się przed podjęciem prac nad projektem studium uwarunkowań i planami miejscowymi biorąc pod uwagę:

1. dostosowania funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych;
2. zapewnienie trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarze objętym planem miejscowym;
3. zapewnienie warunków odnawialności zasobów środowiska;
4. eliminowanie lub ograniczenie zagrożeń i negatywnego oddziaływania na środowisko;
5. rekultywację obszarów zdegradowanych.

Opracowanie obejmuje:

1. rozpoznanie i charakterystykę stanu oraz funkcjonowania środowiska, udokumentowane i zinterpretowane przestrzennie;
2. diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska;
3. wstępną prognozę dalszych zmian zachodzących w środowisku polegającą na określeniu kierunków i możliwej intensywności przekształceń i degradacji środowiska, które może powodować dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie;
4. określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych, polegające w szczególności na wskazaniu obszarów, które nie powinny podlegać procesom inwestycyjnym lub znacznemu ich ograniczeniu;
5. ocenę przydatności środowiska, polegającą na określeniu możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania obszaru;
6. określenie uwarunkowań ekofizjograficznych formułowanych w postaci wniosków i ocen.

Szczegółowy zakres opracowania dostosowuje się do wielkości gminy, rodzaju i ilości występujących walorów środowiska, elementów zagrożonych i wywołujących zagrożenie oraz specyfiki terenu.

Ekofizjografia jest nową formą sporządzania dokumentacji, której zakres został określony w cytowanym Rozporządzeniu z 9 września 2002 r. Zespół opracowujący ekofizjografię posiada bogate doświadczenie w wykonywaniu „dawnych” fizjografii oraz części środowiskowych licznych prognoz. W związku z tym przyjęto zasadę, iż z ekofizjografii musi przede wszystkim wynikać „wartość środowiska”, istniejące jego zagrożenia i warunki dopuszczające ewentualne przyszłe procesy inwestycyjne.

Określenie „opracowanie ekofizjograficzne” jest nowym pojęciem planistycznym (lata 1980-90), aczkolwiek wywodzi się z dawnego określenia „fizjografia”, które związane było z rozpoznaniem środowiska geograficznego na potrzeby planowania miejscowego. Opracowanie ekofizjograficzne charakteryzuje poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym planem i ich wzajemne powiązania. Jest to podstawowy materiał do sporządzenia projektu planu miejscowego.

To wyprzedzające działanie ma na celu dostosowanie sposobu zagospodarowania przestrzennego do uwarunkowań przyrodniczych, zapewnienie trwałości podstawowych procesów przyrodniczych oraz odnawialności zasobów środowiska. Stanowi również podstawę do oceny stanu i funkcjonowania środowiska, jego wrażliwości i odporności na degradację oraz zdolności do regeneracji, a także walorów i zasobów środowiska w prognozie oddziaływania na środowisko ustaleń planu miejscowego.

Wykonanie opracowania ekofizjograficznego jest warunkiem koniecznym i poprzedzającym opracowanie prognozy.

W teoretycznych założeniach i formalno-prawnych ustaleniach ustawowych zakłada się sporządzenie ekofizjografii przed przystąpieniem do opracowania studium uwarunkowań i planu miejscowego przyjmując, że dopiero w ekofizjografii zostaną określone predyspozycje funkcjonalno-przestrzenne dla przyszłego studium uwarunkowań i planu miejscowego. Zespół uważa, że jest to błędne założenie, głównie w odniesieniu do planów miejscowych, ponieważ zasady układu funkcjonalno-przestrzennego powinny zostać określone już wcześniej, na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Robienie więc ekofizjografii jako opracowania „teoretycznego” z którego wynikać będą wnioski do planu miejscowego jest błędem. **Środowisko musi zostać zbadane i przeanalizowane w sposób obiektywny i wszechstronny, ale muszą być dodatkowo uwzględnione ustalenia studium.** Po prostu są funkcje i inwestycje, które wymagają specyficznych badań, analiz i predyspozycji środowiska przyrodniczego w szczególności (eksploatacja kruszywa, elektrownie wiatrowe, lecznictwo uzdrowiskowe, duże fermy).

W toku sporządzania dokumentacji wykonano inwentaryzację terenu pod kątem jego zagospodarowania, użytkowania, wartości i walorów środowiska, wykorzystano specjalistyczną literaturę. Kilkakrotnie przeprowadzono obserwację terenu, wywiady z mieszkańcami i użytkownikami terenów, pracownikami Urzędu Gminy oraz innymi urzędami w tym Nadleśnictwem Gościno i Urzędem Morskim w Słupsku.

W pracach planistycznych posługiwano się głównie mapami syt.-wys. w skalach 1:10 000 (aktualna mapa dla większej części Gminy) i 1:5000 oraz innymi mapami branżowymi. W trakcie prac projektowych posiłkowano się publikacjami i aktami prawnymi zawierającymi spisy prawnie chronionych i zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną gatunkową, ujętych na czerwonych listach i w czerwonych księgach oraz ujętych w międzynarodowych konwencjach i dyrektywach Unii Europejskiej.

Ekofizjografia wykonywana została po raz pierwszy dla całego obszaru Gminy. Wcześniej, w 2005 r. wykonano Podstawowe opracowanie ekofizjograficznego obszarów Ustronia Morskiego i Sianożęt, obejmujące teren nadmorski pokrywający się z obszarem zmienianego planu miejscowego części Ustronia Morskiego i Sianożęt.

Zespół zapoznał się również z ustaleniami obowiązującego studium uwarunkowań i obowiązujących planów miejscowych.

W opracowaniu uwzględniono szczególnie materiały zawarte w Waloryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie i Studium krajobrazu kulturowego gminy Ustronie Morskie. Materiały te zostały wzbogacone, poprawione i uszczegółowione oraz zmienione w części dotyczącej głównie wnioskowanych form ochrony.

Ze względu na szczegółowość zapisów zawartych w powyżej wymienionych waloryzacjach, w poniższym tekście zawarto tylko syntezę tych informacji. W wypadku konieczności pogłębienia informacji, należy skorzystać z poszczególnych waloryzacji.

Zakres opracowania ekofizjograficznego został znacznie poszerzony w stosunku do zakresu określonego w obowiązujących przepisach. Zespół uważa, że w tym opracowaniu powinny się znaleźć wszystkie informacje z zakresu środowiska, które mają wpływ na procesy inwestycyjne i planistyczne. Dotyczy to między innymi wartości kulturowych w których zawarte są parki podworskie, cmentarze, szpalery drzew, krajobraz kulturowy.

W trakcie opracowania wystąpiły bardzo poważne problemy z określeniem granic obszarów objętych ochroną w ramach „Natura 2000” (ochrona ptaków i siedlisk) oraz problem strefy ochronnej Uzdrowiska Kołobrzeg.

Granice obszarów: specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – „Zatoka Pomorska (PLB 990003)”, specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 „Trzebiatowsko – Kołobrzegi Pas Nadmorski – PLH 320017” i specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 „Dorzecze Parsęty – PLH 320007” nie można było szczegółowo określić ze względu na brak stosownych materiałów (bardzo ogólne granice określone w bardzo małych skalach oraz wielokrotna ich zmiana przez ministerstwo). Również w tym zakresie Wojewódzki Konserwator Przyrody nie posiadał stosownych materiałów.

Natomiast granica strefy ochronnej „C” obszaru ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Kołobrzeg została przyjęta jako istniejąca, ponieważ w trakcie opracowania ekofizjografii (do marca 2006 r.) istniała. Dopiero dnia 23 maja 2006 r. podjęta została przez Radę Miejską w Kołobrzegu Uchwała LII / 662/ 06 w sprawie uchwalenia Tymczasowego statutu uzdrowiska Kołobrzeg zgodnie z art. 59 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych. W uchwale tej ustanawia się strefy tylko w granicach miasta Kołobrzeg. Na etapie dalszych prac należy wyjaśnić czy na terenie Gminy będzie w dalszym ciągu występowała strefa „C” ochrony uzdrowiskowej.

4. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Obowiązek ochrony środowiska wynika z obowiązujących aktów prawnych, z których bardzo ważnymi są:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
2. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zmianami);
3. ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z dnia 30 kwietnia 2004 r. nr 92, poz. 880);
4. ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z dnia 8 listopada 1991 r. nr 101, poz. 444 ze zmianami);
5. ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 22 lutego 1995 r. nr 16, poz. 78 ze zmianami);
6. ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z dnia 11 października 2001 r. n 115, poz. 1229 ze zmianami);
7. ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z dnia 1 marca 1994 r. nr 27, poz. 96 ze zmianami);
8. ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085 ze zmianami);
9. ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych (Dz. U. Nr 167, poz. 1399);
10. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1298);
11. rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczególnych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. z dnia 7 września 1992 r. nr 67, poz. 337);
12. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lipca 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. z 2001 r. Nr 92, poz. 1029);
13. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 ze zmianą);
14. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313);
15. rozporządzenie Nr 4 / 2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 25, poz. 497);

16. prawne zobowiązania wynikające z konwencji międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę w zakresie ochrony środowiska:

- 1) Konwencja o ochronie europejskich dzikich gatunków zwierząt i roślin oraz ich siedlisk naturalnych, tzw. Konwencja Berneńska (panaeuropejska) zobowiązująca do ochrony dziko żyjących roślin i zwierząt oraz ich naturalnych siedlisk, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków ginących i zagrożonych wyginięciem.
- 2) Konwencją o obszarach wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, tzw. Konwencja Ramsarska, której celem jest ochrona i czynne zabezpieczenie terenów podmokłych o międzynarodowym znaczeniu a w szczególności uchodzących za wybitne miejsca występowania ptaków wodno-błotnych.
- 3) Konwencja Bońska dotycząca ochrony wędrownych dziko żyjących gatunków zwierząt.
- 4) Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
- 5) Akta prawa Wspólnoty Europejskiej:
 - Dyrektywa Rady EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków zwana Dyrektywą Ptasia,
 - Dyrektywa Rady EWG w sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dziko żyjącej fauny i flory zwana Dyrektywą Siedliskową.

W oparciu o powyższe Dyrektywy Polska zobowiązana jest do wyznaczenia obszarów Natura 2000 (w trakcie opracowania).

5. CHARAKTERYSTYKA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA

5.1. Położenie terenu

Obszar opracowania obejmuje Gminę Ustronie Morskie w granicach administracyjnych. Centrum Ustronia Morskiego oddalone jest od centrum Kołobrzegu o około 8 km. W środkowej części Gminy, o kierunku równoleżnikowym przebiega droga krajowa nr 11 Kołobrzeg – Koszalin – Poznań. W sąsiedztwie drogi przebiega linia kolejowa Kołobrzeg-Koszalin.

Gmina Ustronie Morskie graniczy od strony zachodniej z miastem Kołobrzeg i gminą Kołobrzeg, od południa z gminą Dygowo, a od wschodu z gminą Będzino, która jednocześnie stanowi granicę powiatów kołobrzесьkiego i koszalińskiego.

5.2. Charakterystyka zainwestowania i użytkowania terenu

W trakcie prac projektowych wykonano uproszczoną i zgeneralizowaną inwentaryzację zagospodarowania i użytkowania terenów, która została załączona do niniejszej dokumentacji – „Zagospodarowanie i użytkowanie terenów. Zagadnienia sozologiczne”.

Gmina Ustronie Morskie jest gminą wiejską, sąsiadującą z gminami: Będzino, Dygowo, Kołobrzeg i z m. Kołobrzeg, położoną w powiecie kołobrzесьkim.

Powierzchnia gminy wynosi 5727 ha.

Gmina dzieli się na 6 sołectw:

1. **Sołectwo Kukinia** (Jaromierzyce + Kukinia).
2. **Sołectwo Rusowo** (Rusowo).
3. **Sołectwo Sianożęty** (Sianożęty+Bagicz+Olszyna).
4. **Sołectwo Kukinka** (Kukinka+Malechowo).
5. **Sołectwo Ustronie Morskie** (Ustronie Morskie+Grąbnica+Wieniotowo).
6. **Sołectwo Gwizd** (Gwizd).

Liczba mieszkańców:

Stan wg USC Urzędu Gminy Ustronie Morskie z 2005r.

Razem – **3552** mieszkańców

w tym:

Bagicz – 30; Gwizd – 99; Grąbnica – 21; Jaromierzyce – 0; Kukinia – 227; Kukinka – 76; Malechowo – 18; Olszyna – 23; Rusowo – 372; Sianożęty – 398; Ustronie Morskie – 2081; Wieniotowo – 207.

Gmina Ustronie Morskie jest jedną z niewielu gmin w województwie, która nie zanotowała w ostatnich latach ubytku liczby ludności. Przyrost naturalny w Gminie jest dodatni i w ostatnim dziesięcioleciu zawierał się w przedziale 10-20 osób rocznie (za wyjątkiem lat 2001 i 2002 kiedy spadł do poziomu odpowiednio 4 i 2 osób). Wskaźnik przyrostu naturalnego w ostatnim dziesięcioleciu wynosił 3,09 na 1000

mieszkańców i był jednym z większych w regionie. Podobnie saldo migracji od lat jest dodatnie, choć w ostatnich latach znacznie się zmniejszyło.

Powierzchnia gminy: 57,27 km², w tym:

- użytki rolne	34,62 km ²
- lasy i zadrzewienia	17,45 km ²
- wody	0,10 km ²
- tereny osiedlowe i komunikacyjne	3,54 km ²
- nieużytki	1,56 km ²

Część wysoczyznowa obszaru Gminy szczególnie przyległa do morza jest intensywnie zabudowana, część wschodnia i zachodnia w znacznym stopniu jest zalesiona, a część południowa na większych obszarach jest użytkowana rolniczo - pola i łąki.

W obrębie terenów zabudowanych dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, mieszkalno-pensjonatowa, turystyczna i usługowa.

Na terenie opracowania zachowały się w zakresie szczytkowym inne formy użytkowania jak na przykład zabudowa zagrodowa.

Obie miejscowości nadmorskie – Ustronie Morskie i Sianożęty intensywnie zaczęły się rozwijać dwuetapowo. Pierwszy etap rozpoczął się od początku lat 70-tych kiedy nastąpiła intensyfikacja budowy ośrodków wczasowych oraz budownictwa jednorodzinnego głównie w Ustroniu Morskim. Drugi etap rozwoju związany jest z likwidacją lotniska w Bagiczu, co pozwoliło na rozwój przestrzenny przede wszystkim Sianożęt od połowy lat dziewięćdziesiątych.

Funkcja turystyczna stanowi główne źródło utrzymania mieszkańców. Turystyka ma charakter sezonowy (sezon letni) i oparta jest głównie o pobyt w ośrodkach wczasowych, pensjonatach, ośrodkach kolonijnych i kempingach. Stan bazy turystycznej w pasie nadmorskim przedstawiono w załączonej tabeli. Wynika z niego, że:

1. przy niespełna 2500 mieszkańcach stałych 3 miejscowości nadmorskich liczba miejsc turystycznych wynosi około 15000,
2. bardzo duża ilość miejsc znajduje się w ośrodkach turystycznych i kwaterach prywatnych,
3. można przypuszczać, że w ciągu sezonu letniego w obrębie Gminy (głównie w 3 miejscowościach nadmorskich) ponad 1 dzień przebywa 60 000 – 80 000 turystów.

Wielkość bazy i ilość wypoczywających turystów znacznie przekracza chłonność plaży, która w części Ustronia Morskiego ma charakter zanikowy (ostatnio odtwarzana w wyniku refulacji).

Charakterystyka infrastruktury turystycznej w 2004 r.:

	Liczba obiektów			Liczba miejsc			Własność			
	Całorocznych	Sezonowych	Razem	Całorocznych	Sezonowych	Razem	Prywatna	Sp. z o.o.	S.A.	Inne
Ośrodki wczasowe i kolonijne	22	42	64	2088	4647	6863	16	22	6	19
Kwatery prywatne	21	143	164	461	5256	6863	151	6	-	3
Pola namiotowe	1	6	7	27	394	435	5	2	-	-
Campingi	0	13	13	-	699	699	7	2	-	4
Gospodarstwa agroturystyczne	4	3	7	71	54	139	8	-	-	-
Hotele	2	-	2	113	-	113	1	1	-	-
Razem	50	207	257	2760	11050	15112	188	33	6	26

5.3. Geomorfologia. Rzeźba

Budowa geologiczna podczwartorzędowa ma nieduży wpływ na zagadnienia gospodarcze i przyrodnicze obszaru opracowania. Pod glinami i piaskami czwartorzędu brak jest utworów trzeciorzędowych. Powierzchnię podczwartorzędową budują utwory jurajskie – piaski, piaskowce, wapienie, margle, mułki i ropy.

Teren analizowany położony jest na utworach powstałych w okresie zlodowacenia północnopolskiego, stadiału głównego, fazy pomorskiej i jednej z ostatnich subfaz na Pomorzu oraz w okresie jaki nastąpił po zlodowaceniu (holocen – około 15 000 lat).

W wyniku wycofywania się lądolodu w strefach marginalnych ulegał on rozpadowi na płyty i bryły lodu, a pomiędzy nimi osadzały się utwory morenowe i fluwioglacjalne, wytapiały się bryły martwego lodu tworząc misy jeziorne i zagłębienia bezodpływowe. Powstałe w wyniku topnienia lodu olbrzymie ilości wody spływały w kierunku ogólnego pochylenia terenu, które obniżało się w kierunku północnym. Część powstających rzek spływała w kierunku północnym wykorzystując w tym celu rynny subglacjalne o kierunku N-S, a natrafiając na czoło lądolodu zmieniały kierunek na zachodni zgodnie z przebiegiem postglacjalnych dolin marginalnych.

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego obszar opracowania zaliczony został do podprowincji Pobrzeże Południowobałtyckie, makroregion Pobrzeże Koszalińskie, mezoregion Wybrzeże Słowińskie i od południa częściowo mezoregion Równina Białogardzka.

W obrębie terenu opracowania można wyróżnić następujące ważniejsze formy geomorfologiczne:

1. brzeg morski (klif i mierzeja);

2. wysoczyzną morenową składającą się z kilku poziomów wysoczyznowych, która na dłuższym odcinku brzegu morskiego dociera do brzegu morskiego tworząc klif,
3. duże obniżenie pradolinie pomiędzy Wieniatowem, Ustroniem Morskim, Sianożętami i Bagiczem;
4. oczka wodne, duże obniżenia bezodpływowe, nieduże doliny strumieni.

Obszar Gminy położony jest na 2 najniższych poziomach wysoczyznowych, silnie zdenudowanych przez spływające do morza wody powierzchniowe. Główna, najniższa część poziomu wysoczyzny została zniszczona w wyniku procesów abrazyjnych brzegu morskiego. Najniższy poziom wysoczyzny (taras wysoczyznowy) zalega na wysokościach 5 – 12,5 m npm .

W obrębie brzegu morskiego klif powstał na odcinku na którym wysoczyzna morenowa sięga do morza. Ma on wysokość kilku metrów i jest „aktywny” szczególnie w obrębie Ustronia Morskiego. Na krótkich odcinkach obniżień nadmorskich (pomiędzy Sianożętami i Ustroniem Morskim oraz w części wschodniej) znajdują się odcinki mierzejowe brzegu morskiego. W części wschodniej występuje pole wydymowe z wykształconymi wydrami sięgającymi do wysokości 21,1 m npm.

W okresie holoceniście (około 15 000 lat) w wyniku abrazyjnego działania fal morskich brzeg morski uległ bardzo dużym zmianom. Wysoczyzna morenowa sięgała dużo dalej w kierunku północnym, a pomiędzy wysoczyznami Sianożęt i Ustronia Morskiego przebiegała dolina rzeczna odprowadzająca wody z rejonu Bagicza daleko w głąb ówczesnego morza. Pozostałością tych procesów są brzegi klifowe występujące w Ustroniu Morskim i w Sianożętach oraz rozdzielające obie miejscowości obniżenie terenowe o charakterze lokalnej pradolinie. Jej północna część została „zatopiona” w morzu, a następnie od niego odcięta poprzez odcinek mierzejowy łączący oba klify. Pradolina ta o szerokości 100÷200 m ciągnie się w kierunku zachodnim poprzez Bagicz do pradolinie Parsęty. Pradolina ta łączy się w kierunku wschodnim z pradoliną rzeki Czerwonej równoleżnikowym obniżeniem między wysoczyznym.

W kierunku południowym na wysokościach 12,5 – 25,0 m npm zalega wyższy poziom wysoczyznowy. W jego obrębie zalega morena denna płaska lub lekko falista oraz znajdują się duże zagłębienia bezodpływowe lub z ograniczonym odpływem i ostańce wysoczyznowe. Wysoczyzna ta przecięta jest dwoma niewielkimi dolinkami rzek- Malechowska Struga i Łopieniczka przebiegającymi południkowo.

Od strony południowej, w części centralnej i zachodniej Gminy występują wzniesienia kolejnego, wyższego poziomu wysoczyznowego znajdującego się głównie poza terenem Gminy. Zalega on na wysokościach powyżej 25 m npm, a jego fragmenty w postaci ostańców wysoczyznowych znajdują się w obrębie niższego poziomu wysoczyznowego.

Na wschód od Kukini występują dwa małe pagórki ozowe. Ozy są to wały lub silnie wydłużone pagórki utworzone na wskutek osadzania piasku i żwiru przez wody fluwioglacjalne w szczelinie stagnującego bądź wycofującego się lądolodu.

Na zachód od Kukini występuje taras kemowy powstały w wyniku odpływu wód przy stoku wysoczyzny morenowej opadającej ku równinie wód roztopowych w Rusowie.

Po ustąpieniu lądolodu we wszystkich obniżeniach terenowych nie mających odpływu lub mających ograniczony odpływ osadzały się torfy, mułki, mady i utwory piaszczyste. W pradolinie nadmorskiej oraz w innych zagłębieniach terenowych nagromadziły się utwory pochodzenia organicznego dając początek równinom akumulacji torfowiskowej lub torfowiskom wysokim i niskim.

Rzeźba terenu na którym położona jest Gmina jest zróżnicowana. Najniżej położony jest brzeg morski, który stanowi bazę erozyjną dla wód powierzchniowych. W skład brzegu włączono plażę i przyległy klif lub wydmę.

Plaża ulega ciągłym procesom akumulacyjnym i erozyjnym. W obrębie Ustronia Morskiego od wielu lat zauważalny jest zanik plaży (bardzo duże procesy abrazji brzegu) oraz cofanie się klifu. Wykonane kilka lat wstecz zabezpieczenie techniczne klifu poprzez ścianki Larsena i gwiazdobloki powstrzymały proces niszczenia klifu. Rozpoczęte niedawno procesy odtworzenia plaży poprzez refulację przynoszą powoli korzystne efekty.

Ważną rolę w krajobrazie stanowi pradolina nadmorska wyraźnie zaznaczona w części centralnej i zachodniej Gminy. Dno pradoliny znajduje się 5-7 m poniżej przyległej wysoczyzny i ma na długich odcinkach naturalny charakter z siecią rowów melioracyjnych nie odnawianych. W obrębie części pradoliny rozpoczęto procesy urbanizacyjne.

Rzeźba wysoczyzny morenowej nie jest silnie zróżnicowana. Dominują tereny płaskie, miejscami lekko faliste ze zróżnicowanymi powierzchniowo zagłębieniami bezodpływowymi, w których znajdują się torfowiska, stałe i efemeryczne zbiorniki wodne. Przecięta jest ona nielicznymi i nie głębokimi dolinami strumieni.

5.4. Hydrografia

W obszarze opracowania na system hydrograficzny składają się: morze, rzeki, strumienie efemeryczne, rowy melioracyjne, oczka wytopiskowe oraz stawy.

Analizowany obszar odwadniany jest głównie powierzchniowo oraz przez system melioracyjny. Główne rzeki odwadniające największy obszar Gminy to Malechowska Struga przecinająca południkowo centralną część Gminy i Łopieniczka odwadniająca wschodnią część Gminy. Wododział oddzielający zlewnie rzek odprowadzających wody bezpośrednio do morza od rzek odprowadzających wody w kierunku południowym przebiega w pobliżu południowej granicy Gminy.

Malechowska Struga wpada do pradoliny nadmorskiej w obrębie Sianożęty i dalej podziemnym rurociągiem odprowadza wody do morza.

W obrębie pradoliny, w miejscu przebiegu nowej drogi łączącej drogę krajową nr 11 z Sianożętami występuje zjawisko bifurkacji.

W obrębie wysoczyzny występują oczka wytopiskowe, małe jeziora i stawy o małych powierzchniach powstałe głównie dla celów rekreacyjnych w obniżeniach terenowych. Większość stawów zlokalizowanych jest wzdłuż Malechowskiej Strugi.

Sieć hydrograficzna Gminy uległa dużym zmianom w wyniku działalności człowieka. W okresie międzywojennym i po wojnie wykonano olbrzymie prace melioracyjne głównie w obszarze Ustronia Morskiego i na części terenu Gminy użytkowanej rolniczo. Część cieków

w obrębie miejscowości zamieniona została w kanały i kolektory, do których odprowadza się zanieczyszczone wody opadowe z dróg.

Ważną rolę hydrograficzną odgrywają bagna i tereny podmokłe znajdujące się w obrębie dużych obniżeniach terenowych. Dotyczy to szczególnie bagien i torfowisk położonych w rejonie wsi Rusowo i Kukinia.

Interesującym zjawiskiem jest wystąpienie obszaru źródliskowego w obrębie części zachodniej Kołobrzeskiego Lasu, gdzie ma swoje źródłiska dużo strumieni spływających w kierunku północnym. Prawdopodobnie zbocze wysoczyznowe przecina warstwę wodonośną.

Zasoby wód podziemnych o znaczeniu komunalnym występują w zachodniej części (Bagicz) gdzie znajdują się studnie ujmujące wody zasilające część miejscowości Gminy z głębokości 40 - 60 m ppt.

W obrębie Gminy występują zjawiska powodzi. Dotyczy to szczególnie północnego obszaru pradoliny położonego pomiędzy Ustroniem Morskim i Sianożętami. Powódź może wystąpić w przypadku przerwania wydmy i przelania się wód morskich do pradoliny lub co ma często miejsce gwałtownemu topieniu się śniegu połączonego z dużymi opadami. Wówczas nie ma możliwości odpływu wód do morza.

5.5. Gleby

Gleby związane są z procesami geologicznymi zachodzącymi na opracowywanym obszarze oraz oddziaływaniem biotycznym. Ponieważ dużą część obszaru opracowania budują utwory gliniaste i piaszczysto-gliniaste (gleby gliniaste różnych typów genetycznych) dominują grunty III i IV klasy bonitacyjnej wytworzone z glin oraz na mniejszych powierzchniach klasy V i VI wytworzone z pisaków gliniastych i piasków. Występują również w obrębie pradoliny obniżeń terenowych łąki i pastwiska pokryte glebami torfowymi, murszowo-torfowymi, mułowo-torfowymi i madami.

Większa część terenu zaliczana jest do kompleksu pszennego i żytniego mocnego (żytnio-lubinowy), natomiast część obszaru wysoczyzny pokryta utworami z domieszką piasków zaliczana jest do kompleksu żytniego słabego.

Duże obszary obniżenia pradolinowego zaliczane są do kompleksu łąkowo-pastwiskowego.

Można stwierdzić, że większa część obszaru Gminy jest położona na glebach wysokich klas podlegających szczególnej ochronie.

Zakwaszenie gleb jest powszechne głównie ze względu skałę macierzystą, z której powstały gleby oraz w niedużym stopniu ze względu na działalność antropogeniczną.

5.6. Klimat

Obszar opracowania znajduje się w obrębie nadmorskiej krainy klimatycznej według K. Prawdzica. Klimat tego obszaru kształtowany jest głównie przez morze. Na klimat mają również znaczny wpływ lokalne uwarunkowania terenowe i odległość od morza, w tym obniżenia nizin nadmorskich oraz tereny podmokłe i bagienne.

Charakterystycznymi jego cechami są:

- średnia temp. roczna – 7,5-8,5°;
- niska temperatura w okresie maj-lipiec – 13-5-14°;
- mała liczba dni gorących w roku – 8-13;
- najkrótsza i najpóźniej zaczynająca się zima,
- najmniejsza liczba dni z pokrywą śnieżną – 35-45;
- największa ilość dni z odwilżą;
- długi okres bezprzymrozkowy;
- najmniejsze amplitudy dobowe;
- suma opadów atmosferycznych w roku – 550-650 mm.

W ciągu roku dominują wiatry z sektora południowo-zachodniego. W miesiącach zimowych i wczesną wiosną częste są stosunkowo ciepłe wiatry z zachodu i południowego-zachodu przynoszące odwilż i zmienną pogodę. Na wiosnę przeważają suche i mroźne wiatry z północnego wschodu i wschodu. W lecie przeważają chłodne i deszczowe wiatry z zachodu i północnego zachodu, a jesienią ciepłe wiatry z południowego zachodu. Największa zmienność wiatrów jest w porze wiosennej. Najwięcej dni z silnymi wiatrami przypada na miesiące zimowe (styczeń), a najmniej w czerwcu. Cisze w pasie nadmorskim zdarzają się bardzo rzadko. O kierunkach wiatrów decyduje cyrkulacja ogólna, ale w pasie nadmorskim duży wpływ wywiera Bałtyk, który w porach ciepłych powoduje powstawanie bryz morskich i lądowych. Ich zasięg nie przekracza 10 km w głąb lądu.

Najmniejsze zachmurzenie, a jednocześnie największa liczba dni pogodnych występuje w maju i w czerwcu oraz we wrześniu. Z reguły w pasie nadmorskim jest mniej dni pochmurnych, a więcej dni pogodnych.

W poszczególnych, zróżnicowanych ekosystemach występują indywidualne klimaty lokalne. Kształtują je takie elementy środowiska jak: ląd, woda, las, nachylenie w stosunku do kierunku świata (nasłonecznienie), pokrycie terenu (las, tereny otwarte, tereny zurbanizowane), oddalenie od morza lub jeziora, wysokość nad poziom morza itp. W obrębie Gminy występuje bardzo duże zróżnicowanie klimatów lokalnych, w tym szczególnie w pasie nadbrzeżnym (plaża, wydma, teren zawydmy) gdzie występują bardzo duże różnice w zakresie temperatury powietrza, siły wiatrów i jego wilgotności.

Należy przyjąć, że tereny położone na gruntach mineralnych, na wysokości powyżej 5 m npm, o ekspozycji południowej i zachodniej, w odległości ponad 20 m od dróg, osłonięte od wiatrów, w pobliżu morza (do około 200 m od brzegu morskiego) wykazują najkorzystniejsze cechy mikroklimatu lokalnego.

Zanieczyszczenie powietrza nie zostało omówione, ponieważ brak jest danych. Wykorzystywanie danych dla powiatu kołobrzесьkiego należy uznać za bardzo orientacyjne, ponieważ klimat omawianego rejonu różni się w sposób zasadniczy od terenów śródlądowych, przeciętnych drogami o dużym ruchu samochodów, silnie

zurbanizowanych (m. Kołobrzeg) z różnorodnymi zakładami prowadzącymi działalność gospodarczą.

Ponieważ powietrze w obrębie powiatu kołobrzesckiego wykazuje cechy zgodne z normatywami, a nawet znacznie poniżej wielkości dopuszczalnych, dlatego można przyjąć, że powietrze w obrębie opracowania jest bardzo czyste. Pewne odstępstwa od tej zasady można odnieść w okresie sezonu turystycznego do terenów położonych wzdłuż głównych dróg – szczególnie drogi krajowej nr 11 Kołobrzeg-Koszalin.

Charakterystyka bioklimatu.

Zagadnienie zostało opracowane na podstawie artykułu Aleksandra Szwichtenberga „Charakterystyka bioklimatu Mielnia” (podobne warunki występują na omawianym terenie) oraz osobistej znajomości tematu.

Pod pojęciem bioklimatu należy rozumieć cechy klimatyczne określonego obszaru rozpatrywane pod kątem ich biologicznego oddziaływania na człowieka. Część tych cech została przytoczona powyżej (temperatura, opady itp.). Bardzo ważną cechą zespołu wskaźników biometeorologicznych jest wskaźnik komfortu termicznego. Parametrem określającym warunki termiczne kąpiel powietrznych jest temperatura radiacyjno-efektywna. Odzwierciedla ona wrażenie ciepła lub zimna jakie w danych warunkach środowiskowych odczuwa większość osób pod wpływem łącznego działania temperatury, wilgotności, ruchu powietrza oraz promieniowania słonecznego. Miejscowości położone w Zatoce Koszalińskiej mają najmniejszą liczbę dni komfortu na polskim wybrzeżu (Międzyzdroje 98,4 dni, Kołobrzeg 18,2 dni, Darłowo 29,6 dni). Powyższe dane budzą moje wątpliwości, które wyrażam na podstawie 40 lat obserwacji.

Ważną sprawą jest oddziaływanie promieniowania słonecznego na człowieka. Średnie dzienne usłonecznienie rzeczywiste w czerwcu wynosi około 8,5 godzin, a w sierpniu 6,7 godzin. Największe warunki do kąpieli słonecznych (helioterapii) występują w czerwcu i lipcu.

Niezwykle ważnym zagadnieniem jest inhalacja aerozolem morskim. Na podstawie badań tego zagadnienia w rejonie Kołobrzeg-Dźwirzyno można wyróżnić 3 strefy:

- a) strefę plaży o najkorzystniejszych warunkach bioklimatycznych i najkorzystniejszym oddziaływaniu jodu i aerozolu morskigo. Stwierdzono występowanie stężenia jodu 1,8 - 2,4 mg/m³ i około 20-40 mg/m³ NaCl,
- b) strefę leśną przylegającą do pasa nadmorskiego w której stwierdzono występowanie stężenia jodu 1,3 -2,4 mg/m³ i około 12-15 mg/m³ NaCl,
- c) strefę nizin aluwialnych przylegającą od strony południowej w której w odległości 600 m stwierdzono występowanie stężenia jodu w ilości około 1,0 mg/m³ (około 50%) i prawie zanik aerozolu.

Rozkład aerozolu w pionie przedstawia się następująco:

- na wysokości 15 m npt – 90 -100 % ilości na plaży,
- na wysokości 3 m npt – 40 - 50 % ilości na plaży.

Optymalne warunki do inhalacji występują podczas wiania wiatru od morza o prędkości 4-8 m/sek w okresie wiosny i początku lata.

Ważną rolę w kształtowaniu się bioklimatu odgrywa bryza morska wiejąca z morza na ląd (po południu) powodując napływ aerozolu na ląd. Zasięg napływu aerozolu jest uzależniony od rodzaju i wielkości przeszkód występujących od linii brzegowej w głąb lądu oraz od różnicy temperatur pomiędzy wodą morską i lądem. Na podstawie w/w przeprowadzonych badań zasięgu występowania aerozolu w pasie nadmorskim należy stwierdzić, że jego zasięg odczuwalny jest w odległości kilkuset metrów od linii brzegowej.

Jako kryterium sezonu kąpielowego przyjmuje się temperaturę 18°C wód Bałtyku przy temperaturze powietrza powyżej 18°C. Na podstawie uśrednionych obserwacji w analizowanym obszarze sezon kąpielowy trwa około 63 dni (28 czerwiec- 30 sierpień). Optymalne warunki kąpielowe występują w lipcu (27 dni) przy temp. wody ponad 20°C.

5.7. Flora

Pod względem geobotanicznym analizowany obszar zaliczony został przez W. Szafera do Krainy Brzeg Bałtyku, Okręg Zachodni, zaś na podstawie regionalizacji przyrodniczo-leśnej do Krainy Bałtyckiej, Dzielnicy Pobrzeża Słowińskiego, Mezoregion Równiny Słupskiej.

Problematyka florystyczna została bardzo szczegółowo przedstawiona w Waloryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie wykonanej w 2004 r. W poniższym opracowaniu przedstawiono w sposób bardzo syntetyczny wybrane elementy florystyczne z powyższego opracowania , które mogą mieć wpływ na uwarunkowania ekofizjograficzne.

Gatunki objęte ochroną ścisłą stwierdzone w latach 2003-2004:

- bluszcz pospolity *Hedera helix* – 19 stanowisk w Kołobrzeskim Lesie; grąd na wschód od wsi Rusowo; zjazd z szosy przy Malechowskiej Strudze; buczyna nadmorska na klifie przy Sianożętach; pomorski las mieszany między Ustroniem Morskim a Wieniotowem; cmentarz w Rusowie;
- cis pospolity *Taxus baccata* – park w Rusowie;
- gnieździk leśny *Neotia nidus-avis* – oddz. 311b/c w Łasińskim Lesie;
- grążel żółty *Nuphar lutea* – oczko przyleśne na SE od Gwizdu; jeziorko przy torfowisku mszarnym na wschód od Rusowa;
- grzybień biały *Nymphaea alba* – staw w oddz. 14f w Kołobrzeskim Lesie;
- jarząb szwedzki *Sorbus intermedia* – przy budynku militarnym na lotnisku w Bagiczu;
- kruszczyk rdzawoczerwony *Epipactis atrorubens* – las mieszany na wydmach w NE części Ustronia M.;
- kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine* – Kukinia przy drodze do oczka wodnego; 3 stanowiska w Łasińskim Lesie; 13 stanowisk w Kołobrzeskim Lesie; skraj lasu przy granicy gminy na SE od Gwizdu; przy drodze gruntowej ze stacji Bagicz do lasu; pobocze drogi przy aeroklubie w Bagiczu; zarośla przy oczku na

zachód od Sianożęty; brzezina na torfowisku kopolowym na N od Kukinii; grąd na N od torfowiska w Kukinii; dragowina sosnowa przy żwirowni na E od Rusowa;

- orlik pospolity *Aquilegia vulgaris* – oddz. 37g w Kołobrzeskim Lesie; pobocze drogi polnej z Łasina do Wieniotowa;
- paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare* – las mieszany w Ustroniu Morskim; zarośla na wydmie na E od Ustronia M.; tyczkowina na klifie przy wschodniej granicy Gminy; pomorski las mieszany między Ustroniem M. a Wieniotowem;
- rokitnik zwyczajny *Hippophae rhamnoides* – pomorski las mieszany między Ustroniem M. a Wieniotowem;
- storczyk krwisty *Dactylorhiza incarnata* – podmokłe zagłębienia na zapleczu klifu na N od Sianożęty;
- storczyk plamisty *Dactylorhiza maculata subsp. maculata* – podmokłe zagłębienia na zapleczu klifu na N od Sianożęty;
- szafirek drobnokwiatowy *Muscari botryoides* – park w Rusowie; kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu;
- śnieżyca wiosenna *Leucojum vernum* – przy parku w Rusowie; kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu;
- śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* – park w Rusowie; kępa drzew przy drodze z Rusowa do Łasińskiego Lasu;
- wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum* – lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej w Ustroniu M.; las mieszany na wydmach w NE części Ustronia M.; zarośla na klifie na E od Ustronia M.; pobocze drogi betonowej z Łasina do Ustronia M.; torfowisko Kukinia; grąd na N od torfowiska w Kukinii; przy drodze ze stacji Bagicz do lasu; 2 stanowiska w Łasińskim Lesie; 14 stanowisk w Kołobrzeskim Lesie; grąd koło torfowiska mszarnego na E od Rusowa;
- wrzosiec bagienny *Erica tetralix* – torfowisko kopolowe koło Kukinii; mszar 1 km na E od Rusowa.

Gatunki objęte ochroną częściową stwierdzone w latach 2002-2003:

- kalina koralowa *Viburnum opulus* – park w Rusowie; pobocze drogi w Gwiździe; pobocze drogi w Bagiczu; oddz. 39d w Kołobrzeskim Lesie; park nadmorski w Ustroniu M.; pomorski las mieszany między Ustroniem M. a Wieniotowem; okolice oczka – Ustronie M.; okolice oczka na N od Rusowa;
- kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium* – tyczkowina na klifie przy E granicy gminy; żwirownia E od Rusowa;
- konwalia majowa *Convallaria majallis* – lasek bukowo-grabowy przy ul. Polnej z Ustronia M; oddz. 304 w Łasińskim Lesie; 5 stanowisk w Kołobrzeskim Lesie; buczyna nadmorska przy Sianożętach;
- kruszyna pospolita *Frangula alnus* – mokradło śródleśne w Łasińskim Lesie; torfowisko Kukinia; 11 stanowisk w Kołobrzeskim Lesie; las przy zjeździe z Ustronia M. do Łasina; torfowisko mszarne E od Rusowa;

- marzanka wonna *Galium odoratum* – skraj lasu przy granicy gminy SE od Gwizdu; park na klifie w Ustroniu Morskim; pomorski las mieszany między Ustroniem a Wieniotowem; 4 stanowiska w Łasińskim Lesie; 18 stanowisk w Kołobrzeskim Lesie; las przy Rusowie; buczyna nadmorska przy Sianożętac; grąd na N od torfowiska w Kukinii;
- porzeczka czarna *Ribes nigrum* – las E od Rusowa; 5 stanowisk w Kołobrzeskim Lesie;
- przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis* – oddz. 41 w Kołobrzeskim Lesie;
- turzycza piaskowa *Carex arenaria* – las mieszany w NE części Gminy; zarośla na klifie na E od Ustronia M.; tyczkowina na klifie przy E granicy Gminy; buczyna nadmorska przy Sianożętach;
- wilżyna ciernista *Ononis spinosa* – zarośla na klifie na E od Ustronia M.;

Lasy

Lasy w Gminie zajmują powierzchnię niemal 1600 ha (28% pow. Gminy). Większość lasów podlega Nadleśnictwu Gościno (leśnictwa: Starachomino, Bagicz, Stójkowo), część lasów w strefie brzegowej podlega Urzędowi Morskiemu w Słupsku i MON, w rękach prywatnych znajduje się ok. 50 ha.

Lasy znajdujące się w strefie ochrony uzdrowiskowej „C” oraz w Obszarze Chronionego Krajobrazu mają status ochronnych.

Na terenie Gminy znajdują się 2 duże kompleksy leśne: Kołobrzeski Las i Łasiński Las.

Kołobrzeski Las

Znajduje się na potencjalnym siedlisku żyznej buczyny niżowej. Zbiorowisko to jest jednak wykształcone fragmentarycznie. W większości pododdziałów drzewostan budują wyłącznie buki, ale starodrzew został w znacznej mierze wycięty - większość drzew nie przekracza wieku 60-80 lat, choć znajdują się także okazy, których wiek przekracza sto lat. Oprócz buków licznie występują: dąb, świerk i brzoza, a w miejscach podmokłych olcha i jesion.

W wielu pododdziałach w drzewostanie bukowym można odnaleźć gatunki obce dla siedliska żyznej buczyny niżowej lub egzoty, m.in.: daglezia zielona, dąb czerwony, świerk pospolity, świerk sitkajski, żywotnik olbrzymi, jodła olbrzymia, sosna pospolita, modrzew japoński, modrzew europejski.

Bardzo cennym elementem florystycznym buczyn w Kołobrzeskim Lesie jest obecność licznej populacji gatunku górskiego - tojeści gajowej, rzadko spotykanego na niżu. Duże płaty tej płożącej się rośliny spotkać można nad rowami melioracyjnymi, wśród kolein, przy podmokłych drogach leśnych.

Dużą atrakcją przyrodniczą i turystyczną są także dwa potężne dęby: Dąb Bolesław - 691 cm/32 m, wiek 800 lat oraz Dąb Warcisław - 618 cm/30 m, wiek 640 lat.

W północnej części kompleksu Kołobrzeskiego Lasu pojawiają się płaty nawiązujące do grądu, bez udziału grabu. W drzewostanie występuje wspaniały

starodrzew bukowo-dębowy (*Fagus silvatica* - 7 okazów o wymiarach pomnikowych – max 425 cm/29 m, *Quercus robur* – 10 okazów o rozmiarach pomnikowych - max. 545 cm/25 m). Oprócz tego rozwijają się fitocenozy żyznej buczyny niżowej *Galio odorati-Fagetum*.

W oddz. 25 drzewostan nasienny.

Łasiński Las występuje na potencjalnym siedlisku grądu, ale intensywna gospodarka leśna bardzo zniekształciła fitocenozy leśne – w prześwietlonym drzewostanie dominują buki z pojedynczymi ponad 100-letnimi ostańcami, zwykle bardzo niewielką domieszkę stanowią dęby szypułkowe i graby. Spotykane są płaty z nasadzonym świerkami, daglezią, z dużym udziałem brzozy brodawkowatej oraz w miejscach zabagnionych gatunkami olsów i łęgów. Łasiński Las jest w różnym stopniu podmokły, stąd lepiej zachowane płaty grądów charakteryzuje także pewien udział gatunków bagiennych i wilgotnolubnych – są to więc grądy niskie.

Na odcinku między Sianożętami a Bagiczem płat buczyny dochodzi do dyluwialnego brzegu morskiego. Drzewa rosnące na obrzeżach mają niemal białą korę. Najgrubszy okaz buka zwyczajnego osiąga tu rozmiary: 345 cm/22 m.

Wzdłuż wybrzeża klifowego od Ustronia Morskiego do wschodniej granicy Gminy ciągnie się pas lasu na potencjalnym siedlisku lasu brzożowo-dębowego *Betulo-Quercetum*. Podlega on silnej antropopresji i jest wyraźnie zaburzony. W niektórych fragmentach dominuje nasadzona sosna (np. przy wschodniej granicy m. Ustronie Morskie). Na powiązania tego typu fitocenozy z nadmorskim lasem brzożowo-dębowym wskazują: domieszka w drzewostanie brzozy brodawkowatej, dębu szypułkowego, niekiedy bujny podszyt. W bardziej typowo wykształconych płatach *Betulo-Quercetum* drzewostan budują głównie dęby, brzozy, sosny, buki, jarzębiny i osiki. Podszyt i runo są bujne i bogate gatunkowo.

Zdegradowane torfowisko kopolowe na północ od Kukinii porasta fragmentarycznie wykształcona brzezina bagienna. W drzewostanie dominuje brzoza omszona, której towarzyszą: sosna, dąb, olsza, świerk, osika, jarzębina.

Na utworach gliniastych i piaszczysto-gliniastych moren dennych i czołowych, z reguły w środkowych partiach stoków, rozwijają się fitocenozy nizinnych lasów dębowo-grabowych (grąd) *Stellario-Carpinetum*. Płaty tego zbiorowiska spotkać można w Łasińskim Lesie i w śródpolnych wyspach na północ od Kukinii, na zboczach niecki terenu przylegającego do parku w Rusowie oraz w Kołobrzesckim Lesie.

Na zboczach niecki terenu. porośniętej przez ols porzeczkowy przylegającej do parku w Rusowie wykształcił się grąd o wyjątkowo interesującej fizjonomii. Potężne, ponad 130-letnie buki i dęby.

Zbiorowiska zaroślowe

Najbardziej rozpowszechnione spośród zbiorowisk zaroślowych w Gminie Ustronie Morskie są łożowiska *Salcetum pentandro-cinereae*, budowane głównie

przez krzewiaste wierzby, zwłaszcza wierzbę szarą, wierzbę uszatą i wierzbę pięciopręcikową.

Łozowiska spotkać można w obrębie torfowisk niskich, występujących w północno-zachodniej części Gminy (pradolina między Bagiczem a Sianożętami), wokół oczek śródpolnych, wzdłuż rowów melioracyjnych, w centralnej części torfowiska kopułowego na północ od Kukinii oraz w niecce terenu przylegającej do parku w Rusowie. Do najczęstszych składników zielnych tych zabagnionych fitocenoz, należą: trzcina pospolita, mozga trzcinowata, trzcinnik lancetowaty, manna mielec, turzycza błotna, sit rozpierschły, skrzyp bagienny.

Do najrzadszych zbiorowisk zaroślowych w gminie Ustronie Morskie należą czyżnie, cierniste zarośla tarninowo-głogowe. Spotkano je wśród upraw zbożowych w okolicach stacji PKP – Bagicz i w okolicach Kukinii. Tworzą tam kępy wielogatunkowych zarośli z przewagą tarniny, róży, głogu, leszczyny, trzmieliny oraz jeżyn.

Roślinność klifów i wydm nadmorskich

Występują tu trawy: piaskownica zwyczajnej, wydmuchrzyca piaskowa, kostrzewa szczeciniasta, kostrzewa kosmata, turzycza piaskowa, a także dosyć często honkenia piaskowa, rukwiel nadmorska, solanka kolczysta. Fasonowe plotki u podnóża klifów stwarzają dogodne warunki do rozwoju tych pionierskich gatunków, a zbierające się między nimi szczątki organiczne użyźniają podłoże, dzięki czemu rukwiel i solanka osiągają imponujące rozmiary. Niekiedy wśród nich pojawiają inne gatunki azotolubne, m.in. loboda rozłożysta w odmianie wąskolistnej.

Na zboczach klifów występują: podbiał pospolity, ostrożeń polny, kupkówka pospolita, stokłosa miękka, wyka ptasia, krwawnik pospolity, rogownica skupiona, skrzyp polny. W dolnych partiach stoków masowo pojawia się lepiężnik kutnerowaty. Na piaszczystych fragmentach klifów porasta przelot zwyczajny.

Roślinność nieleśna torfowisk

Na terenie gminy Ustronie Morskie największe powierzchnie zajmują torfowiska niskie. W kompleksach leśnych: Kołobrzeskim Lesie i Łasińskim Lesie wypełniają rozproszone, zwykle kilkuhektarowe niecki terenu i porośnięte są przez ols porzeczkowy. W okolicach Rusowa torfowisko niskie wypełnia dużą misę dawnego jeziora (prawdopodobnie) i porośnięte jest przez młody oles porzeczkowy, łozowiska i turzycowiska. Najrozleglejsze kompleksy torfowisk niskich, porośniętych przez zbiorowiska szuwarowe i łąkowe, występują w północno-zachodniej części Gminy między Bagiczem a Sianożętami oraz w północno-wschodniej części Gminy, w okolicach Wieniatowa (Łasińskie Łąki).

Spośród nielicznych torfowisk wysokich i przejściowych większość uległa przekształceniom lub całkowitemu zniszczeniu. Na północ od Kukinii znajduje się stosunkowo duże, ale silnie zdegradowane torfowisko kopułowe, porośnięte przez fragmentarycznie wykształconą brzezinę bagienną, olsy i łozowiska.

Na terenie gminy najpowszechniej występuje szuwar trzcinowy, w której dominuje trzcina pospolita, szuwar i wielkoturzycowy z turzycą błotną. Rzadziej spotyka się szuwar mozgowy.

W kompleksie torfowisk niskich „Łasińskich Łąkach” w kilku miejscach wykształciły się szuvary z sitowiem jeziornym i tatarakiem.

Bardzo cenny ekosystem znajduje się 1 km na wschód od Rusowa. Jest to przejściowe torfowisko emersyjne wokół dystroficznego jeziora. Warstwa mszysta zbudowana niemal wyłącznie przez torfowca, warstwa zielna zdominowana przez wełniankę wąskolistną. Licznie występuje także żurawina błotna turzycy dzióbkwata. Do najcenniejszych składników runa należy turzycy bagienna znajdująca się w Czerwonej Księdze. Torfowisko zarasta stopniowo brzozą omszoną i sosną.

Parki

W Rusowie znajduje się założenie parkowe w stylu angielskim z elementami stylu romantycznego pochodzący z II połowy XIX wieku. W skład założenia wchodzi: drzewostan parkowy, drzewostan leśny oraz trzy łąki parkowe, staw i resztki fundamentów pałacu. Odnotowano 44 drzewa o rozmiarach pomnikowych.

Do parku przylega fragment lasu grądowego, rozwijający się na stromych zboczach niecki terenu. w centralnej części porośniętej przez pięknie wykształcony ols porzeczkowy.

Na terenie parku wytyczona została ścieżka przyrodniczo-edukacyjna. W wyznaczonych miejscach ustawione zostały tablice informacyjne dotyczące wybranych okazów pomnikowych drzew oraz prezentujące ogólne zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony lasu.

Park jest wpisany do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pod numerem 918.

5.8. Fauna.

Problematyka faunistyczna została bardzo szczegółowo przedstawiona w Waloryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie wykonanej w 2004 r. W niniejszym opracowaniu przedstawiono w sposób bardzo syntetyczny wybrane z Waloryzacji elementy faunistyczne, które mogą mieć wpływ na uwarunkowania ekofizjograficzne.

Bezkręgowce

Spośród gromady ślimaków w trakcie inwentaryzacji natrafiono kilkakrotnie na osobniki ślimaka winniczka. Jego stanowiska stwierdzono na obrzeżu Łasińskiego i Kołobrzесьkiego Lasu, a także w parku w Rusowie.

Ponadto stwierdzono inne gatunki: ślimak zaroślowy, wstężyk gajowy i wstężyk ogrodowy a także ślimaki bezskorupowe: ślimaka wielkiego i pomrowa wielkiego.

Ślimaki wodne reprezentowane są przez błotniarkę stawową, zatoczkę i żyworódkę rzeczną.

Trzmiele były reprezentowane przez kilka gatunków: prawdopodobnie: ziemnego, leśnego, gajowego, kamiennika, ogrodowego i rudego.

Zarejestrowano także obecność kilku gatunków chrząszczy objętych ochroną gatunkową: biegacza złocistego, biegacza ogrodowego, biegacza leśnego, biegacza fioletowego i biegacza gajowego.

Spośród ważek rozpoznano świteziankę dziewicę oraz ważkę płaskobrzuchą.

Kręgowce

Stan kręgowców gminy Ustronie Morskie wydaje się być mało urozmaicony. Stwierdzono kilka cennych gatunków kręgowców spośród 130 stwierdzonych taksonów ryb, płazów, gadów, ptaków i ssaków - rozradzających się tu lub stale przebywających.

Ryby

Z ciekawszych gatunków uznanych za zagrożone na czerwonych listach regionalnych wymienić należy: szczupaka, lina, ukleje, węgorza, cierniczka i sandacza.

Płazy

Wszystkie gatunki płazów objęte są ochroną gatunkową według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 2001 r. Stanowią one najbardziej zagrożoną wyginieciem grupę

W gminie Ustronie Morskie występuje 8 gatunków. Do rzadko występujących zaliczyć należy traszkę zwyczajną (6 stanowisk na obszarze Kołobrzeskiego Lasu i Łasińskiego Lasu), a także grzebiuszkę (co najmniej 8 stanowisk). Zdecydowanie najrzadszym płazem jest kumak (1 stanowisko koło Rusowa).

Gady

Wszystkie gatunki gadów należą do chronionych według rozporządzenia według rozporządzenia o ochronie gatunkowej z 2001 r. Gady były reprezentowane przez 3 gatunki - 2 jaszczurki i 1 węża. Ich stanowiska były ściśle związane z Kołobrzeskim i Łasińskim Lasem.

Ptaki

Na terenie gminy stwierdzono gniazdowanie lub stałe przebywanie co najmniej 84 gatunków ptaków, z tego kilka znajduje się na listach taksonów szczególnie zagrożonych wyginieciem lub chronionych strefowo.

Łąki w tej Gminie są siedliskami dla derkacza. Stwierdzono go tu na 15 stanowiskach. Również bekas kszyc i przepiórka posiadają w tej Gminie bogaty wykaz stanowisk.

Gatunkiem tu stwierdzonym, a wpisanym do Czerwonej księgi i Czerwonych list jest kania ruda, której stanowiska znajdują się najprawdopodobniej na terenie Kołobrzeskiego i Łasińskiego Lasu. Rzadkim gatunkiem jest błotniak łąkowy operujący na łąkach na południe od Rusowa.

Stosunkowo licznie występuje bocian biały. W Rusowie naliczono aż 6 gniazd tego ptaka.

Ssaki

Ssaki reprezentuje co najmniej 21 gatunków. Najcenniejszymi są niewątpliwie nietoperze: nocek rudy, mroczek późny i borowiec wielki.

Do najcenniejszych gatunków ssaków należą: borsuk, kret europejski, jeż, ryjówka aksamitna, zając szarak, kuna leśna, kuna domowa, tchórz zwyczajny, jelen europejski i sarna.

Tereny ważne dla występowania fauny

W Waloryzacji wyróżniono 3 obszary istotne dla fauny w obrębie gminy Ustronie.

Są to:

- wybrzeże Bałtyku,
- kompleksy leśne Kołobrzeskiego i Łasińskiego Lasu oraz koło Kukinii,
- kompleksy łąk nadmorskich i w dolinie Pyszki.

Są to obszary bytowania chronionych, ujętych na wykazach Konwencji Berneńskiej, Bońskiej oraz czerwonych list i ksiąg gatunków płazów, gadów, ptaków i ssaków.

5.9. Krajobraz

Krajobraz terenu opracowania oraz przyległy do niego analizowano zarówno w aspekcie przyrodniczym jak i kulturowym. Składa się on z 2 całkowicie odmiennych jednostek krajobrazowych – morza i lądu.

Bardzo specyficzny jest krajobraz styku morza i lądu. Wynika to z faktu, iż mamy do czynienia z kilku metrowym klifem abrazyjnym, przesłoniętym od strony lądu niemal na całej długości brzegu ciekawym drzewostanem (buk i drzewa karłowate), z którego rozpościera się przestrzeń morza otwartego.

Krajobraz lądowy tego rejonu wykazuje cechy krajobrazu polodowcowego, charakterystyczne dla moreny dennej miejscami płaskiej, miejscami falistej oraz dla obszaru brzegu klifowego i otwartego morza.

Jest to krajobraz otwarty, młodoglacjalny, zbudowany głównie z glin morenowych, utworów fluwioglacjalnych oraz torfów, mułków i mad dolinnych w obrębie pradoliny.

Wysoczyzna morenowa Sianożęt stanowi wyspę wysoczyznową zakończoną od strony północnej klifem, a od strony wschodniej i południowej otoczonej obniżeniem pradolinny.

Jednym z najważniejszych elementów różnicującym rzeźbę lekkofalistej wysoczyzny morenowej w makroskali jest pradolina oddzielająca Ustronie Morskie od Sianożęt. Zachowała ona w części naturalny charakter z zadrzewieniami i zakrzaczeniami, bagnami i podmokłościami. W części jest przedmiotem antropopresji poprzez wprowadzanie w jej obszar zabudowy kempingowej i letniskowej.

Bardzo ważnym elementem krajobrazu jest południowa wysoczyzna, której powierzchnia pochyla się łagodnie w kierunku północnym, północno-zachodnim i północno-wschodnim. Jest ona mało zurbanizowana. Jest to typowy otwarty teren gruntów rolnych z lokalnymi obniżeniami wytopiskowymi i dolinnymi, oczkami wytopiskowymi oraz sporadycznie występującymi skupiskami drzew. Charakterystyczną cechą tego terenu jest mała powierzchnia lasów (wyjątek stanowi duży kompleks leśny od strony zachodniej – Kołobrzeski Las) i częściowo od strony wschodniej (Łasiński Las) oraz nieduże powierzchnie zadrzewień śródpolnych. W części południowej wysoczyzny występują 3 duże obszary zagłębień bezodpływowych pokryte roślinnością bagienną i lasami.

Południowa część wysoczyzny przedzielona jest dwoma obniżeniami dolinnymi o kierunku południkowym w których płyną strumienie – Malechowska Struga i Łopieniczka.

W obrębie strefy brzegowej, zabudowanej (Sianożęty, Ustronie Morskie, Wieniotowo) występuje krajobraz zurbanizowany, zróżnicowany wewnętrznie. W obrębie przedwojennej zabudowy zlokalizowana została zabudowa domów wczasowych wprowadzająca miejscami dysharmonię w krajobrazie. Naruszony został bardzo kameralny i jednorodny układ starej, interesującej zabudowy.

Na pozostałym obszarze Gminy występuje zabudowa skoncentrowana w obrębie tylko 3 wsi – Kukinia, Rusowo i Bagicz. Zabudowa rozproszona występuje głównie wzdłuż dróg i ma charakter „rzadkiej ulicówki”.

5.10. Zagadnienia sozologiczne

Środowisko obszaru Gminy nie wykazuje na większości terenów wpływu negatywnego oddziaływania człowieka i przyrody w zakresie przekroczenia dopuszczalnych norm, ustanowionych dla poszczególnych jego składników. Nie wykazują również negatywnego wpływu tereny sąsiednie. Zagadnienie to nie odgrywa również istotnej roli w przypadku zamierzonego rozwoju Gminy zgodnie z założeniami rozwoju zawartymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

Z pozytywnej opinii należy wyłączyć pas terenu szerokości około 30 m przylegający z obu stron do drogi krajowej nr 11. Dotyczy to emisji spalin i hałasu powstających w wyniku przemieszczania się średnio kilku tysięcy pojazdów spalinowych w ciągu doby drogą Kołobrzeg – Koszalin, a w sezonie turystycznym w okresach weekendowych kilkunastu tysięcy. W tym zakresie nakłada się również okresowo chwilowy hałas towarzyszący ruchowi pociągów. Obie linie na długich odcinkach przebiegają równoległe do siebie, w bliskim sąsiedztwie.

Badania w zakresie szkodliwości linii kolejowej i drogi krajowej na odcinku Ustronia Morskiego nie były przeprowadzone. W przeszłości badano między innymi zanieczyszczenie gleb wzdłuż dróg krajowych województwa koszalińskiego, w tym drogi Kołobrzeg – Koszalin. Na podstawie tych danych można nawet teraz zapisać aktualne prawidłowości w tym zakresie. Wzdłuż drogi krajowej nr 11 Kołobrzeg -

Koszalin, klasy ekspresowej zawartość ołowiu w glebie jest wysoka na krawędzi jezdni i zmniejsza się bardzo w miarę oddalania się od jezdni. Jeżeli na krawędzi jezdni zanotowano 252,4 mg/kg ołowiu w glebie to już w odległości 15 m 41,4 mg/kg, a w odległości 30 m kilka lub kilkanaście mg/kg.

Podobne zjawisko występuje w zakresie hałasu z tym, że jego wytłumienie nie następuje tak szybko ze wzrostem odległości od drogi jak w przypadku zawartości ołowiu. W tym zakresie obowiązują dość rygorystyczne przepisy uniemożliwiające lokalizację zabudowy różnych funkcji w sąsiedztwie dróg (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178, poz. 1841). Dla zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB od dróg i linii kolejowych w porze dnia wynosi 55, a w nocy 50.

Dopuszczalny poziom hałasu określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178, poz. 1841).

Drogi

	dzień (czas odnieś. równy 16 godz)	noc (czas odnieś. równy 8 godz.)
Tereny zabud. mieszk. jednorodz.	55 dB	50 dB
Tereny wypocz.- rekreac. poza miastem	60 dB	50 dB
Tereny zabud. mieszk. wielo. i zamiesz. zbior.	60 dB	50 dB
Tereny zabud. mieszk. jednorodz. z usług. rzemieśln.	60 dB	50 dB
Tereny zabud. zagrodowej	60 dB	50 dB

Instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu

	dzień (czas odnieś. równy 16 godz)	noc (czas odnieś. równy 8 godz.)
Tereny zabud. mieszk. jednorodz.	50 dB	40 dB
Tereny wypocz.- rekreac. poza miastem	55 dB	45 dB
Tereny zabud. mieszk. wielo. i zamiesz. zbior.	55 dB	45 dB
Tereny zabud. mieszk. jednorodz. z usług. rzemieśln.	55 dB	45 dB
Tereny zabud. zagrodowej	55 dB	45 dB

Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony jest w równoważnym poziomie dźwięku A w dB. Pora dnia obejmuje godziny 6⁰⁰-22⁰⁰, a pora nocna 22⁰⁰ – 6⁰⁰.

Oprócz obowiązujących powyżej wielkości określono również komfort akustyczny, który został przedstawiony w poniższej tabeli:

Rodzaj klimatu akustycznego - Pora dnia (dB) ; Pora nocna (dB).

Pełny komfort - do 50;do 40.

Przeciętne warunki 50-60; 40-50.

Przeciętne zagrożenie hałasem 60-70; 50-60.

Wysokie zagrożenie hałasem - ponad 70; ponad 60.

Konieczne jest więc przestrzeganie jako minimalnych, odległości zabudowy od krawędzi jezdni zawartych w art. 43 Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 71, poz. 838 ze zmianami), które wynoszą:

- droga powiatowa – w obrębie zabudowanym - 8 m, niezabudowanym 20 m;
- droga gminna – w obrębie zabudowanym - 6 m, niezabudowanym 15 m.

Linia kolejowa oraz droga krajowa Kołobrzeg - Koszalin są źródłem zagrożenia wibracją, ponieważ przejazd pociągu jak i dominujący, intensywny na drodze ruch samochodów, w tym samochodów ciężarowych, oraz nawierzchnia asfaltowa stwarzają warunki do jego występowania.

Minimalny zasięg znaczącego oddziaływania należy przyjąć zgodnie z art. 43 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 71, poz. 838 ze zmianami) - min. 25 m od zewnętrznej krawędzi jezdni.

Odległość zabudowy od granicy obszaru kolejowego nie może być mniejsza niż 10 m, od osi skrajnego toru nie mniej niż 20 m i musi spełniać normy hałasu takie jak dla dróg.

Przy granicy wschodniej Gminy zlokalizowano i wybudowano fermę elektrowni wiatrowych, która jest w trakcie początkowym eksploatacji. Dopiero monitoring kilkuletni pozwoli na ocenę wpływu tych elektrowni na środowisko i ludzi.

Ze względu na fakt, iż część zachodnia Gminy znajduje się w obrębie strefy „C” ochrony uzdrowiskowej należy tak realizować jej rozwój przestrzenny w perspektywie, ażeby nie dopuścić pogorszenia środowiska geograficznego oraz warunków życia mieszkańców i turystów.

Zjawiska zanieczyszczenia gleb i występowania hałasu należy odnieść szczególnie do drogi krajowej i powiatowych oraz dróg głównych przecinających Ustronie Morskie.

Podstawowymi właściwościami gleb, decydującymi o ich wartości rolniczej, a także wpływającymi w istotny sposób na pobieranie przez rośliny metali ciężkich, jest skład granulometryczny, zawartość próchnicy oraz odczyn.

Na podstawie badań można stwierdzić, że zawartość metali ciężkich w glebach jest nieduża i mieści się w granicach ich naturalnej zawartości i związana jest głównie z genetycznym pochodzeniem skał macierzystych. W glebach wytworzonych z pisaków występuje mniejsza ilość metali ciężkich, aniżeli w glebach wykształconych ze skał zwięzłych (pyłów, glin, iłów). Na terenach rolniczych zwiększenie zawartości metali ciężkich może wystąpić w przypadkach stosowania ścieków, wapna poflotacyjnego oraz popiołów węglowych.

Zawartości w glebie ołowiu i cynku wykazywały przekroczenie średnich województwa koszalińskiego (brak aktualnych danych) a kadmu, niklu, miedzi i siarki siarczanowej były poniżej średnich województwa.

W obrębie Gminy znajdują się budowle, których oddziaływanie na środowisko może mieć negatywny wpływ. Dotyczy to GPZ, linii 110 kV, gminnego wysypiska nieczystości oraz zakładu „Superfish” S.A.

Zarówno GPZ jak i linie 110 kV są tak usytuowane, że ich oddziaływanie na ludzi i środowisko są zgodne z obowiązującymi przepisami i nie ulegają zmianie.

Zakłada się czasową eksploatację wysypiska i następnie jego rekultywację do 2015r.

Za problem należy uznać dzikie wysypisko znajdujące się wzdłuż części gruntowej drogi z Sianożęt do Bagicz, rozpoczynającej się w Sianożętach. Jest to obszar, który częściowo obejmuje projektowany użytek ekologiczny UE-2. Jest to teren podmokły, porośnięty przez wilgotne łąki i oles.

Zakład „Superfish” S.A. – to zakład przetwórstwa rybnego, który musi spełniać wymogi obowiązujących przepisów. W chwili obecnej nie jest odczuwalne negatywne oddziaływanie na środowisko.

Nieliczne lasy posadzone zostały na terenach porolnych, wydmych i klifowych, w związku z tym narażone są na pasożyty (grzyby i owady) oraz na dużą łamliwość w wyniku wiania silnych wiatrów. Lasy naturalne zachowały się w obrębie terenów podmokłych i źródłiskowych - Kołobrzesci Las i Łasiński Las.

5.11. Zasoby surowcowe

W obrębie opracowania nie występują złoża kruszyw naturalnych lub innych surowców o znaczeniu gospodarczym.

W okresie międzywojennym i po wojnie w pradolinie eksploatowane były torfy. Obecnie zjawisko takie nie występuje.

Złoża torfu zostały zarejestrowane w opracowaniu „Zlokalizowanie i charakterystyka złóż torfowych w Polsce spełniających kryteria potencjalnej bazy zasobowej z ustaleniem i uwzględnieniem wymogów związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska – województwo koszalińskie” wykonanym przez Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w 1996 roku. Opracowanie to charakteryzuje i lokalizuje złoża torfowe spełniające kryteria potencjalnej bazy zasobowej. Na obszarze Gminy Ustronie Morskie zlokalizowano 9 złóż:

Lp.	Nr złoża	Lokalizacja	Charakterystyka
1.	13c	Bagicz	torfowisko niskie, rodzaj torfu – olesowy, pow. złoża 290 ha, zasoby torfu 7926 m ³
2.	14	Bagicz	torfowisko niskie, rodzaj torfu – olesowo-mechowiskowy, pow. złoża 10 ha, zasoby torfu 388 m ³
3.	16	Stramniczka	torfowisko niskie, rodzaj torfu – olesowy, pow. złoża 3 ha, zasoby torfu 56 m ³
4.	17	Stramniczka	torfowisko niskie, rodzaj torfu – mechowiskowo-olesowy, pow. złoża 12 ha, zasoby torfu 204 m ³
5.	18	Stramniczka	torfowisko niskie, rodzaj torfu – mechowiskowo-olesowy, pow. złoża 3,5 ha, zasoby torfu 63 m ³

6.	21	Stramniczka	torfowisko niskie, rodzaj torfu – olesowy, pow. złoża 1,8 ha, zasoby torfu 40 m ³
7.	25	Gwizd	torfowisko niskie, rodzaj torfu – olesowy, pow. złoża 1 ha, zasoby torfu 18 m ³
8.	33	rz. Pysznicza	torfowisko niskie, rodzaj torfu – olesowy, pow. złoża 3 ha, zasoby torfu 61 m ³
9.	35	rz. Pysznicza	torfowisko niskie, rodzaj torfu – olesowy, pow. złoża 28 ha, zasoby torfu 434 m ³

W tym miejscu należy wyjaśnić często podnoszone zagadnienie wykorzystania do celów grzewczych i leczniczych ciepłych i zmineralizowanych wód wglębnych. Temperatura wody geotermalnej dla celów grzewczych powinny wynosić ponad 60⁰ C. Wody o niższych temperaturach (40-60⁰ C) można wykorzystać w rolnictwie, hodowli i lecznictwie. Natomiast poprzez zastosowanie pomp ciepła można wykorzystać wody o temperaturach 20-40⁰ C. Najbardziej korzystne jest wykorzystanie wód z głębokości do około 1000 m ze względu na niższe koszty wierceń, z reguły niską mineralizację wody, duże jej ilości oraz w niektórych przypadkach istnieje możliwość zrezygnowania z zatłaczania wykorzystanej wody z powrotem do poziomu wodonośnego.

Do celów leczniczych woda powinna mieć temperaturę 28-37⁰ C, mineralizację do 50 g/dm³, a do celów rekreacyjnych 24-28⁰ C i do 30-35 g/dm³.

Mineralizowane wody geotermalne mogą być źródłem różnych pierwiastków i związków chemicznych.

Zasoby wód geotermalnych o znaczeniu przemysłowym związane są na Niżu Polskim z pokrywą skał mezozoicznych – piaskowce dolnej jury (liasu) i dolnej kredy. Do eksploatacji nadają się praktycznie poziomy wodonośne o minimalnej temperaturze 40⁰ C, osiągalne na głębokości 1000-1500 m.

Zasoby wód geotermalnych na Niżu Polskim o znaczeniu przemysłowym związane są z pokrywą osadów mezozoicznych. Rozpatrując możliwość ich wykorzystania, za najbardziej perspektywiczne uważa się piaskowce dolnej jury i dolnej kredy, występujące w dwóch subbasenach basenu mezozoicznego: szczecińsko-łódzkiego i grudziądzko-warszawskiego.

Gmina Ustronie Morskie nie znajduje się w strefie występowania utworów w których mogą występować warunki do eksploatacji wód geotermalnych. Brak jest utworów dolnej kredy, a więc ważnej warstwy będącej potencjalnym źródłem wód geotermalnych. Występują na tym obszarze utwory jury dolnej, które cechują się następującymi warunkami:

1. strop utworów znajduje się na głębokości około 500 m;
2. miąższość utworów (wodonośnych piaskowców) wynosi około 350-450 m;
3. wydajność około 100-150 m³/ h;
4. temperatura około 20⁰;
5. zasoby wydobywalne – bardzo małe.

W obszarze Gminy nie ma korzystnych warunków geologicznych do korzystania z tego rodzaju energii. Nie ma żadnych ekonomicznych przesłanek do korzystania z tego rodzaju źródeł. W tym zakresie niektóre opinie o możliwości wykorzystania energii wnętrza Ziemi w obrębie Gminy są wysoce niewłaściwe.

5.12. Środowisko kulturowe

Problematyka środowiska kulturowego została bardzo szczegółowo przedstawiona w „Studium krajobrazu kulturowego (studium wartości kulturowych)” gminy Ustronie Morskie wykonanej w 2004 r. przez Pracownię Autorską Dokumentacji Konserwatorskiej „Verbum” ze Szczecina. W poniższym opracowaniu przedstawiono w sposób bardzo syntetyczny wybrane elementy, mogące mieć wpływ na uwarunkowania ekofizjograficzne.

Rozwój sieci osadniczej

Liczne ślady w postaci stanowisk archeologicznych pozwalają na stwierdzenie o dawnym zamieszkiwaniu tego obszaru. Najstarsze stanowiska archeologiczne datowane są na epokę kamienia. Najwięcej stanowisk z tego okresu znajduje się w północnej części gminy.

Pierwsze historyczne wzmianki o miejscowościach z terenu gminy Ustronie Morskie pochodzą z poł. XII w. W archiwalnych dokumentach z tego okresu wymienione są miejscowości Rusowo i Sianożęty. W 1236 r. założono Kukinię.

W XIII w. nastąpiła fala osadnicza, z planowym zakładaniem wsi między Kołobrzegiem a Koszalinem (Sianożęty – 1255 r., Bagicz 1276 r., Ustronie M. – 1338 r.). Zakładano także folwarki szlacheckie (Wieniotowo), które z czasem prężnie się rozwijały. W wyniku przekształceń ekonomicznych oraz wojen XVII i XVIII w. zaczęła pogarszać się sytuacja mieszkańców wsi, a wiele wsi w regionie Kołobrzegu zostało zniszczonych. Spowodowało to, że w 2 poł. XVIII w. prowadzono nową akcję kolonizacyjną (ponowne założenie Bagicza). Miejscowa szlachta powiększała swój areal, a także rozwijała przemysł rolno-spożywczy. Powstały wtedy nowe wsie i przysiółki (np. Kukinka, Grąbnica, Stęszyce) i folwarki (np. Gwizd).

Od końca XIX w. wsie nadmorskie zaczęto wykorzystywać do rozwoju ruchu wypoczynkowo-uzdrowiskowego. W 1899 r. wybudowano linię kolejową ze stacją w Bagiczu i Ustroniu M. W 1913 r. na terenie Ustronia M. było: 8 hoteli, 5 kawiarni, 17 pensjonatów, ok. 200 kwater prywatnych.

Od około 1933 roku na terenach przymorskich w Bagiczu rozpoczęto budowę bazy lotniczej i osiedla mieszkaniowego dla rodzin kadry jednostki, która miała tu stacjonować oraz modernizowano szlaki drogowe na potrzeby działań wojennych.

Układy przestrzenne

Układy przestrzenne występujące na obszarze Gminy Ustronie Morskie:

1. placowe (owalnice, okolnice) o średniowiecznej metryce – Rusowo i Kukinia, częściowo przekształcone przez rozwój majątku szlacheckiego i kolonie chłopskie (Rusowo);
2. liniowe (ulicówki) – o zróżnicowanej metryce, w większości ukształtowane w okresie XVIII-wiecznej kolonizacji i po XIX-wiecznych reformach agrarnych (Bagicz, Sianożęty, Kukinka);
3. wielodrożnice – to wykształcona w 1 poł. XX w. przymorska kompozycja (wczasowo-uzdrowiskowa) Ustronia M.;
4. folwarki – niewielkie założenia (podwórze) – Wieniotowo, Gwizd;
5. przysiółki i wybudowania – pojedyncze lub kilkubudynkowe zagrody chłopskie (Chróstowo, Stęszyce);
6. leśniczówka – historyczne założenie w Malechowie;
Po 1945 r. z krajobrazu kulturowego ubyły dwie wsie przy lotnisku (Bagicz, Głębocko) oraz niewielka osada (przysiółek) Jaromierzyce.

Architektura

Architektura sakralna

Na terenie gminy znajdują się tylko dwa kościoły:

1. Rusowo – XIV wieczny kościół gotycki, z elementami zabytkowego wyposażenia; stanowi dominantę architektoniczno-przestrzenną (obiekt wpisany do rejestru zabytków).
2. Ustronie M.– współczesny kościół o stylizowanej (neogotyckiej) formie, ulokowany przy poprotestanckiej (XIX-wiecznej) kaplicy.

Architektura rezydencjonalno-folwarczna

Na terenie Gminy nie zachowały się dawne rezydencje szlacheckie; XIX-wieczny pałac w Rusowie został rozebrany po 1945 r. Z kolei zespoły folwarczne zachowane szcątkowo:

- w Rusowie i Gwiździe wyburzone;
- w Wieniotowie z czytelną kompozycją przestrzenną (dziedziniec z przebudowanymi obiektami i domem rządcy; na uwagę zasługuje oryginalny, wieżowy spichlerz).

Zabudowa zagrodowa (chłopska)

W zabudowie wiejskiej na obszarze gminy dominują zagrody chłopskie 3-budynkowe o układach w podkowę – chałupy lokowane kalenicowo na froncie parceli lub w głębi siedliska, po bokach budynki inwentarskie. Wiele zagród zostało zaadaptowanych do nowych funkcji (rzemieślniczych, turystyczno-wczasowych), a także wyburzono część obiektów gospodarczych.

Domy mieszkalne głównie murowane, parterowe (z mieszkalnym poddaszem), nakryte spłaszczonymi dachami 2-spadowymi, z elementami detalu architektonicznego, bud. w okresie 4 ćw. XIX – 1 ćw. XX w. Sporadycznie zachowały

się domy ryglowe (np. Kukinia i Kukinka), które obecnie są nieużytkowane lub w stanie ruiny.

Budynki inwentarskie murowane, wielofunkcyjne, bud. w okresie kon. XIX – 1 ćw. XX w. Stodoły zachowane sporadycznie, głównie o łączonym programie użytkowym (inwentarsko-stodolnym) – Rusowo, Kukinia.

Zabudowa ogólnowiejska

Zachowane elementy dawnej infrastruktury wiejskiej to:

- budynki szkolne (Rusowo, Kukinia, Kukinka, Sianożęty), wzniesione na pocz. XX w., o oryginalnych formach architektonicznych, z elementami detalu i snycerki; ob. czynna jest szkoła w Rusowie, pozostałe zaadaptowane na cele mieszkalne;
- dawny kompleks szkoły rolniczej w Ustroniu (Olszyna) – obecnie pełni funkcje ośrodka czasowego, o historycznej strukturze zabudowy (z l. 20/30-tych XX w.);
- gospody – świetlice, które obecnie tylko częściowo pełnią pierwotne funkcje (Rusowo, Kukinie).

Zabudowa przemysłowa

Na terenie gminy Ustronie Morskie zachowało się zabudowa przemysłowa:

- budynki stacji kolejowej w Bagiczu i Ustroniu M. (obiekty o pierwotnych formach, typowane do rejestru zabytków);
- przystanek kolejowy w Gwiździe – budynek murowano/ryglowy;
- cylindryczna (ceglano-metalowa) wieża ciśnień z 1908 r. we wsi Rusowo;
- ceglane (wieżowe) trafostacje z lat 20-tych XX w. – Gwizd, Kukinia.

Zabudowa wczasowo-uzdrowiskowa

Głównym elementem zabudowy Ustronia M. (a także Sianożęt i pierwotnie Bagicza) jest zabudowa wczasowa, o zróżnicowanych formach, materiale i metryce. W obrębie przymorskiej części Ustronia M. można wyróżnić kilka typów budownictwa kurortowego:

- wille – obiekty o lekko rozczłonkowanych bryłach, parterowe (z mieszkalnymi poddaszami) nakryte dachami mansardowymi, z ryzalitami, podcieniami i kolumnadami (np. ul. Kościuszki 4, Wolności 1);
- domy – pensjonaty to obiekty nawiązujące do wiejskiej zabudowy zagrodowej, parterowe (z mieszkalnymi poddaszami, nakryte spłaszczonymi dachami 2-spadowymi, murowane lub ryglowe (np. Chrobrego nr 24, 26, 37, 42, 64);
- kamieniczki – to obiekty o formach architektonicznych nawiązujących do zabudowy miejskiej, ze stylizowanym wystrojem elewacji, 2-kondygnacyjne (np. ul. Chrobrego nr 41, 51, 28, 63);
- pensjonaty – domy wczasowe to obiekty wielkokubaturowe, masywne, o zróżnicowanych bryłach, dachach, z ryzalitami, balkonami (np. ul. Chrobrego 60, 67, Kościuszki 7, 22, Spokojna 3 i 2 – drewniany);

- niewielkie budynki typu wczasowego – drewniane lub odeskowane, sezonowe lub całoroczne (np. ul. Spokojna, Okrzei).

Kilka obiektów zostało wytypowanych do rejestru zabytków.

Nowa zabudowa

W latach powojennych ruch inwestycyjny dotyczył przede wszystkim miejscowości nadmorskich. Rozwój Ustronia M. jako miejscowości wypoczynkowej opierał się początkowo na wykorzystaniu istniejących, przedwojennych budynków. W latach 60-tych i 70-tych budowano wielkokubaturowe ośrodki wczasowe, powstawała także zabudowa mieszkalna na wynajem (lata 80-te). Obecnie w Ustroniu M. i Sianożętach następuje modernizacja historycznej zabudowy (o zróżnicowanym stopniu ingerencji w historyczną substancję) oraz lokowanie nowych obiektów – duże skupiska zabudowy jednorodzinnej i letniskowej.

Nowym elementem w krajobrazie gminy są zespoły zabudowy (hotelowej, przemysłowej) lokowane poza obszarem przymorskim – np. hotel i zakłady rybne w Kukince.

Zieleń komponowana

Parki

Najcenniejszymi elementami zieleni komponowanej jest park pałacowy (krajobrazowo-romantyczny) w Rusowie, założony w 1 poł. XIX w. Obecnie w parku urządzono ścieżkę tematyczną, a zespół jest wpisany do rejestru zabytków.

Cmentarze

Na terenie gminy zachowały się dawne cmentarze poewangelickie, ulokowane na obrzeżach wsi (np. Kukinia, Ustronie M., Bagicz); ob. niektóre zaadaptowane na komunalne nekropolie. Większość nieużytkowanych cmentarzy zostało całkowicie splantowanych lub zdewastowanych, ze sporadycznie zachowanym starodrzewem.

Cmentarz w Bagiczu wpisany jest do rejestru zabytków, ale obecnie zaniedbany, ze zniszczonymi nagrobkami.

Aleje - szpalery

Na szczególną uwagę zasługuje aleja lipowa w obrębie nieistniejącej wsi Bagicz; aleja z podwójnym szpalerem wzdłuż ul. Kolejowej w Ustroniu M. oraz śródpolna aleja lipowa w obrębie koloni chłopskiej Rusowo.

5.13. Zagadnienie morskiej strefy brzegowej

Ponieważ strefa brzegu morskiego i przyległego do niego klifu (na krótkich odcinkach mierzeja) stanowią niezwykle ważny problem rozwojowy pasa nadbrzeżnego Gminy oraz bardzo ważny problem przyrodniczy, dlatego postanowiono zagadnienie to wyodrębnić w opracowaniu. Zostało ono opracowane głównie w oparciu o materiały zatytułowane „Strategia ochrony brzegów morskich”.

Przewidywany jest następujący scenariusz wzrostu średniego poziomu morza:

rok	prog.optym.	prog. prawdopodob.	prog. pesym.
2010 r.	2 cm	4 cm	7 cm
2025 r.	8 cm	16 cm	28 cm
2050 r.	15 cm	30 cm	50 cm
2100 r.	30 cm	60 cm	100 cm

Podwyższeniu się poziomu morza towarzyszyć będzie wiele innych, negatywnych zjawisk jak: zwiększenie się fali, wzrost siły wiatrów, wzrost wezbrań sztormowych i ich siły, zanik plaż. Brzegi klifowe wysunięte będą coraz głębiej w morze, a brzegi wydmy będą przesuwać się w głąb lądu.

Jako najbardziej zagrożony uznaje się między innymi brzeg w rejonie Ustronia Morskiego.

W rejonie tym występuje tylko miejscami jedna rewa zewnętrzna o miąższości 0,8-2,1 m. Dno do głębokości 7-8 m zbudowane jest z utworów piaszczystych ale zasoby piasku są małe. Od głębokości 8 m na powierzchni dna występują gładzowiska oraz gliny morenowe. Poniżej 10 m występują ponownie pisaki. Spadek dna w strefie skłonu brzegowego wynosi 1:16 do 1:30, lokalnie występują łagodniejsze spadki. Szerokość rew nie przekracza 400 m.

Klif brzegowy w rejonie Ustronia Morskiego w latach 1875-1983 cofał się ze średnią prędkością 0,60 m na rok.

W planach ochrony brzegu morskiego zakłada się, że klif Ustronia Morskiego będzie „przyczółkiem” wysuniętym w morze, szczególnie chronionym i dążyć się będzie do utrzymania linii brzegowej z 2000 r. głównie poprzez działania techniczne.

Dla rejonu Ustronia Morskiego zaproponowano normę bezpieczeństwa brzegu 200 lat to znaczy, że zaplecze systemu ochronnego brzegu nie zostanie zniszczone przez sztorm o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 200 lat.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich” (Dz. U. Nr 67 poz. 621) planowane szczegółowe nakłady na realizację zadań programu w latach 2004 -2023 r. (poziom cen z 2001r.) wyniosą dla Ustronia Morskiego 40,00 mln zł. (sztuczne zasilanie i budowa umocnień brzegowych).

Sezonowo szczególnie w obrębie północnego obszaru pradoliny położonego pomiędzy Ustroniem Morskim i Sianożętami występują zjawiska powodzi. Powódź może wystąpić w przypadku przerwania wydmy i przelania się wód morskich do pradoliny lub co ma często miejsce gwałtownemu topieniu się śniegu połączonego z dużymi opadami. Wówczas nie ma możliwości odpływu wód do morza. Problem można rozwiązać poprzez dodatkowe zabezpieczenie wydmy , zapewnienie sprawnego odpływu wód do morza oraz wykorzystanie pozostałej części pradoliny jako naturalnego zbiornika retencyjnego.

6. POWIĄZANIA ORAZ PROCESY ZACHODZĄCE W ŚRODOWISKU

6.1. Dotychczasowe zmiany w środowisku

Środowisko geograficzne terenu opracowania ulega systematycznej zmianie w wyniku postępujących zmian antropogenicznych oraz procesów naturalnych środowiska. Zagadnienie to zostało przeanalizowane w oparciu o dostępne materiały oraz wykonaną inwentaryzację terenową i stosowne mapy i wywiady.

W dalekiej przeszłości wysoczyzna nadmorska sięgała głęboko w morze, a przez pradolinę oddzielającą obszar wysoczyzny wschodniej (Ustronie Morskie) od wysoczyzny zachodniej (Sianożęty) wlewały się wody morskie. W wyniku procesów akumulacyjnych powstała wydma, która połączyła obie wysoczyzny i odcięła pradolinę od morza.

Cały obszar opracowania na przestrzeni wieków ulegał przekształceniom. Intensywność tych zmian jest proporcjonalna do rozwoju cywilizacyjnego w ciągu ostatniego tysiąclecia.

Początkowo osadnictwo miało charakter wyspowy nie tworzący jednostek osadniczych. Archiwalne mapy pozwalają stwierdzić, że ponad 100 lat temu tereny te były w znacznym stopniu zabudowane. W rejonie klifu Ustronia Morskiego zabudowa nie była intensywna. Silna urbanizacja nastąpiła po wybudowaniu linii kolejowej Kołobrzeg - Koszalin oraz w okresie międzywojennym. Szczególnie intensywnie rozwinęło się Ustronie Morskie w którym pojawiły się obiekty o charakterze turystycznym i sanatoryjnym. Ukształtowane również było osadnictwo zwarte w obrębie gminy. Zabudowa rozproszona rozwinęła się w postaci kolonialnej szczególnie pod koniec XIX w i w połowie XX w.

Po 1970 roku nastąpił duży rozwój Ustronia Morskiego, w tym głównie funkcji wczasowych i budownictwa mieszkaniowego, jednorodzinnego. Sianożęty rozwijały się w ograniczonym zakresie ze względu na sąsiedztwo lotniska. Dopiero po 1990 r., a więc po likwidacji lotniska wojskowego, nastąpił intensywny rozwój tej miejscowości, głównie funkcji jednorodzinnej i turystycznej.

Jej największe natężenie miało miejsce szczególnie w latach 1965-90, kiedy prowadzono intensywną urbanizację bez równoległego rozwoju infrastruktury technicznej. Zjawisko to uległo zmianie i obecnie przy mniejszej urbanizacji dokonuje się istotny rozwój infrastruktury technicznej zabezpieczającej środowisko.

Procesy urbanizacyjne prowadziły do istotnych zmian środowiska. W pierwszej połowie XX w wybudowano falochrony, które chroniły klif Ustronia Morskiego. W tym też okresie wykonano kompleksową meliorację terenów rolnych. W wyniku melioracji osuszono zagłębienia bezodpływowe oraz skanalizowano część cieków.

Największy wpływ na środowisko ma jednak szybko postępująca urbanizacja. Jeżeli nie doprowadzi się do racjonalnego rozwoju polegającego na nie dopuszczeniu do dalszej intensywnej zabudowy, przeznaczaniu nowych, rolniczych terenów na cele inwestycyjne i zwiększaniu miejsc turystycznych wówczas obie miejscowości stracą swój turystyczny charakter.

Ze względu na wysokiej klasy gleby (III-IV klasa) duże powierzchnie Gminy poza pasem nadmorskim zostały wylesione. Rozwinęło się osadnictwo zagrodowe w znacznym stopniu rozproszone. Tylko części 3 wsi – Rusowa, Bagicza i Kukini mają zwarty charakter zabudowy o średniowiecznym pochodzeniu. Pozostała zabudowa związana jest głównie z kolonizacją tych terenów w XIX w i w pierwszej połowie XX w.

6.2. Struktury środowiska przyrodniczego

W obrębie opracowania można wyróżnić 6 struktur funkcjonalno-przestrzennych:

1. Od północy ciągnie się brzeg morski, którego granicę lądową na 2 odcinkach wyznacza klif morski o wysokości 5-10 m utworzony w obrębie wysoczyzny oraz 2 odcinki wydmore usytuowane pomiędzy obydwoma wysoczyznami i w części wschodniej.
2. Od strony południowej do klifu Ustronia Morskiego przylegają pozostałości niezniszczonej przez morze wysoczyzny morenowej na której znajduje się główna część zainwestowana miejscowości. Południową jej granicę stanowi obniżenie terenowe o kierunku SE-NW w którym znajduje się efemeryczny ciek wodny.
3. Od strony południowej do klifu Sianożęt przylega wysoczyzna morenowa, w postaci wyspy oddzielonej od południowej wysoczyzny obniżeniem terenowym (pradolina o kierunku NE-SW). Wysoczyzna ta dochodzi bezpośrednio do klifu w kierunku północnym, natomiast w kierunku południowym opada do dna pradoliny.
4. Ustronie Morskie od Sianożęt oddziela pradolina, która dzieli wysoczyznę morenową na dwa płaty wysoczyznowe o podobnych cechach i która stanowi odrębną, przyrodniczą jednostkę strukturalną. Jej część północna zatopiona jest w morzu, a wyższa jej część została zachowana dzięki nadmorskiej wydmie, która chroni ją od zalewu morskiego. Jej zachodnia część łączy się z obniżeniem pradolinowym w rejonie Kołobrzegu.
5. Na południe od pradoliny na wysokościach 12,5 – 25,0 m npm zalega wyższy poziom wysoczyznowy. W jego obrębie zalega morena denna płaska lub lekko falista oraz znajdują się duże zagłębienia bezodpływowe lub z ograniczonym odpływem i ostańce wysoczyznowe. Wysoczyzna ta przecięta jest dwoma większymi dolinami rzek Malechowska Struga i Łopieniczka przebiegającymi południkowo. Jest to teren intensywnie użytkowany rolniczo (gleby III i IV klasy), w części zurbanizowany. Jego zachodnią część porasta Kołobrzesci Las, a część wschodnią Łasiński Las.
6. Od strony południowej, w części centralnej i zachodniej Gminy występują wzniesienia kolejnego, wyższego poziomu wysoczyznowego znajdującego się głównie poza terenem Gminy. Zalega on na wysokościach powyżej 25 m npm, a jego fragmenty w postaci ostańców wysoczyznowych znajdują się w obrębie niższego poziomu wysoczyznowego. Jest to teren intensywnie użytkowany rolniczo.

6.3. Powiązania przyrodnicze obszaru z jego otoczeniem

Obszar opracowania stanowi wyodrębnioną administracyjnie część obszaru przyrodniczego składającego się ze struktur przyrodniczych określonych w pkt. 6.2. Wysoczyzny morenowe, na których usytuowane są nadmorskie jednostki osadnicze w sposób naturalny związane są z ostatnim poziomem wysoczyznowym ciągnącym się w kierunku południowym.

Pas brzegu morskiego stanowi naturalny korytarz ekologiczny łączący tereny w układzie równoleżnikowym. Jest to korytarz o znaczeniu krajowym, zawężony przestrzennie na odcinku zurbanizowanym miejscowości nadmorskich. Duża równoleżnikowa urbanizacja połączona z równoleżnikowym przebiegiem drogi krajowej nr 11 i linii kolejowej stanowią antropogeniczne przeszkody utrudniające związki wybrzeża z południem.

Pewien związek z otoczeniem stanowi pradolina nadmorska ciągnąca się w kierunku zachodnim od pradoliny rzeki Czerwonej poprzez Ustronie Morskie i Bagicz do doliny Parsęty. Jej odcinek wschodni stanowi obniżenie terenowe, znacznie zurbanizowane i przekształcone, które łączy się z pradoliną rzeki Czerwonej. To właśnie przez pradolinę docierają wilgotne masy powietrza, to pradolina jest źródłem powstawania częstych i długo trwających mgieł i jednocześnie to do pradoliny spływa zanieczyszczone powietrze.

Od strony zachodniej w granicach m. Kołobrzeg utworzono użytek ekologiczny „Ekopark Wschodni”, który w waloryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie nie znalazł swojego przedłużenia. Użytek ten powinien objąć teren pradoliny nadmorskiej od Ustronia Morskiego. W ten sposób objęto by ją formalną ochroną, szczególnie przed zabudową. Podobny charakter spełnia pradolina rzeki Czerwonej od strony wschodniej.

Od strony wschodniej kompleks lasu tworzy naturalne siedlisko oddzielające miejscowości od pozostałych terenów położonych na wschodzie. Lasy bardzo korzystnie oddziałują na klimat Ustronia Morskiego, poprzez zatrzymywanie napływu ze wschodu zimnego powietrza w okresie zimowym oraz poprzez stwarzanie bardzo korzystnego dla ludzi mikroklimatu.

W kierunku zachodnim Sianożęty poprzez teren byłego lotniska w formie otwartego obszaru mają powiązanie z Bagiczem.

W układzie południkowym istnieją nieduże powiązania terenu wybrzeża z wyższym poziomem wysoczyzny poprzez doliny strumieni: Malechowska Struga przecinająca południkowo centralną część Gminy i Łopieniczka przecinająca południkowo wschodni obszar Gminy.

Bardzo istotny zespół ekosystemów wzajemnie powiązanych i łączących wybrzeże z terenami wysoczyzny stanowi Kołobrzeski Las, którego duża powierzchnia obejmuje nadmorskie lasy porastające bagna, tereny źródłiskowe i żyzną wysoczyznę (lasy bukowe).

6.4. Zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna

Na obszarze opracowania oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie nie występują liczne obiekty objęte ochroną prawną na podstawie przepisów z zakresu ochrony przyrody i innych przepisów odrębnych związanych z ochroną środowiska (konwencjach międzynarodowych, dyrektywach Unii Europejskiej oraz w polskich i międzynarodowych opracowaniach ekologicznych, Czerwonych Listach - Europejskiej i Polskiej, programach ostoi przyrody, w tym ostoi ptaków, programach ESOCh, ECONET i Natura 2000).

Duża część Gminy chroniona jest nawet w tym samym zakresie poprzez różne akty prawne, wzajemnie się nakładające.

Istniejące obszary i obiekty chronione

Na obszarze gminy Ustronie Morskie istnieją 4 obszary chronione i 10 pomników przyrody.

Obszar chronionego krajobrazu

Część północna Gminy objęta jest ochroną w postaci obszaru chronionego krajobrazu; „Koszaliński Pas Nadmorski” powołany Uchwałą, w którym obowiązują uwarunkowania określone w rozporządzeniu Nr 4/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 25, poz. 497);

Obszar obejmuje teren Gminy od brzegu morza do drogi krajowej Nr 11 Koszalin – Kołobrzeg oraz na zachód od Malechowskiej Strugi. Celem utworzenia tej formy ochrony jest ochrona wyróżniających się krajobrazowo terenów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne.

Obejmuje on niemal połowę Gminy. Najcenniejsze elementy to brzeg klifowy, obszar pradoliny wypełnionej utworami torfowymi, wzgórza morenowe porośnięte Kołobrzeskim Lasem. Wybrzeże stanowi ważny korytarz ekologiczny dla migrujących zwierząt.

Siedliska wymienione w Dyrektywie siedliskowej: wydmy piaszczyste, wybrzeże klifowe, lasy mieszane na wydmach nadmorskich, torfowiska wysokie, lasy łąkowe, żyzne buczyny, brzezina bagienna.

Fauna wymieniona w Dyrektywie siedliskowej: żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba wodna.

Gatunki wymienione w Dyrektywie ptasiej: bocian biały, kania ruda, derkacz, przepiórka, kszczyk, czajka, żuraw, siniak, dzięcioł czarny, dzierzba gąsiorek.

Gatunki wymienione w Konwencji Berneńskiej: traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaby zielone i brunatne, jaszczurka żyworodna, padalec, zaskroniec, błotniak stawowy, derkacz, brzegówka, przepiórka.

Obszary Natura 2000

Polska ratyfikowała dyrektywy:

– Dyrektywa Rady 92/43/EWG – dnia 21 maja 1992 r. „w sprawie siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywa Siedliskowa;

– Dyrektywa Rady 79/409/EWG – z dnia 2 kwietnia 1979 r., w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, tzw. Dyrektywa Ptasia,

które mają na celu powstanie wspólnej europejskiej sieci terenów chronionych. Składają się na nią:

- obszary specjalnej ochrony - ptaków,
- specjalne obszary ochrony - siedlisk.

Na teren gminy Ustronie Morskie zachodzą granice trzech obszarów. Obszar specjalnej ochrony ptaków to „Zatoka Pomorska” - kod PLB990003 . Obszary siedliskowe to: „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski” - kod PLH320032 oraz „Dorzecze Parsęty” kod PLH320011.

1. **obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Zatoka Pomorska** (PLB 990003) teren o pow. 6,5 ha. (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Dz. U. Nr 229, poz. 2313) obejmujący prawdopodobnie tylko wody Bałtyku przyległe do gminy Ustronie Morskie i teren plaży (brak danych szczegółowych przebiegu granic tego obszaru). Celem tego obszaru jest ochrona populacji dziko występujących ptaków oraz utrzymanie ich siedlisk w niepogorszonym stanie. Przedmiotem ochrony są gatunki ptaków wymienione w załączniku nr 2 do rozporządzenia;
2. **specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Trzebiatowsko - Kołobrzeski Pas Nadmorski – PLH 320017”**. Obszar ten obejmuje znaczną część północną i zachodnią Gminy. Celem ochrony tego obszaru jest zachowanie typowych biotopów tworzących pas nadmorski, w szczególności kompleksu wybrzeża akumulacyjnego z borami bażynowymi. W obrębie ostoi występuje szereg skupień roślinności halofilnej. Na południe od pasa wydmowego występują kompleksy lasów bagiennych i łągowych częściowo na podłożu torfowym z gatunkami roślin chronionych;
3. **specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Dorzecze Parsęty” – PLH 320007**. Obszar ten obejmuje dolinę Parsęty i jej dopływów – naturalne tereny siedlisk dolinnych zachowane w skali europejskiej. Na obszarze Gminy obejmuje obszar źródłkowy Pyszniczy – tereny podmokłe na południe od Rusowa. Występują tu m.in. fitocenozy bagiennej roślinności leśnej i zaroślowej, podmokłe łąki, łożowiska i szuwały. Siedlisko bytowania m. in. derkacza, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, gąsiorków, świerszczaka, strumieniówki.
4. Według opracowań ECONET – PL teren pasa wybrzeża morskiego oraz bezpośrednio przyległe tereny są ujęte w sieci obszarów chronionych – jest to obszar węzłowy rangi międzynarodowej O2M Wybrzeże Bałtyku. Wynika to z faktu, iż położony jest w pasie nadmorskim i znajduje się pomiędzy terenami o wyjątkowych walorach a którymi są obszar jezior nadmorskich Bukowo i Jamno

na wschodzie oraz teren pradolinny w rejonie Kołobrzegu i jez. Resko Przymorskie na zachodzie. Wzdłuż brzegu morskiego przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym.

Pomniki przyrody

W gminie Rozporządzeniem Wojewody zostało powołanych 9 pomników przyrody w formie pojedynczych drzew, grup drzew, 1 pomnik w postaci grupy drzew został powołany przez Radę Gminy.

Pomniki przyrody:

- buk zwyczajny o obw. 235 cm i dąb szypułkowy o obw. 300 cm w Ustroniu Morskim przy boisku sportowym – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- dagleźja zielona o obw. 380 cm w Łasińskim Lesie oddz. 311 Nadl. Gościno – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- dagleźja zielona o obw. 315 cm w Łasińskim Lesie oddz. 311 Nadl. Gościno – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- 2 dagleźje zielone o obw. 310 i 285 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 27a Nadl. Gościno – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- dąb szypułkowy „Bolesław” o obw. 691 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 21f Nadl. Gościno – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- dąb szypułkowy „Warcisław” o obw. 618 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 51b Nadl. Gościno – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- dąb szypułkowy o obw. 455 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 19f Nadl. Gościno – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- dąb szypułkowy o obw. 455 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 19f Nadl. Gościno – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- grupa buków zwyczajnych o obw. 130-255 cm w Ustroniu Morskim obok wydmy przy przystani rybackiej – Rozporządzenie nr 7/92 Woj. Kosz. z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. nr 15 z 30.09.1992 r.),
- grupa 4 żywotników zachodnich i 2 dagleźji zielonych o obw. 93-310 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 32c Nadl. Gościno – Uchwała Rady Gminy Nr XXXIV/211/2001 z 19.09.2001 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. nr 41).

Projektowane w Waloryzacji przyrodniczej obszary i obiekty chronione

W Waloryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie zaproponowano objęcie ochroną prawną wiele terenów i obiektów, które zostały zaznaczone na mapie „Waloryzacja przyrodnicza i kulturowa”. Proponowane formy ochrony to:

- obszar chronionego krajobrazu,
- rezerwat przyrody,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy,
- użytki ekologiczne,
- obszary cenne,
- pomniki przyrody.

Obszar chronionego krajobrazu

Na terenie gminy zaproponowano **powiększenie** już istniejącego OChK „Koszaliński Pas Nadmorski” o tereny na południe od drogi Nr 11 Koszalin – Kołobrzeg i na wschód od Malechowskiej Strugi za wyjątkiem południowo-wschodniego narożnika Gminy. W ten sposób prawie cały obszar Gminy zostałyby objęte tą formą ochrony.

Rezerwat przyrody

Rezerwaty przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Celem i przedmiotem ochrony proponowanego rezerwatu jest jedyne dobrze zachowane torfowisko klasy Scheuchzerio-Caricetea w stadium pośrednim między torfowiskiem przejściowym a wysokim. Jest to torfowisko zarastające jezioro śródleśne, otoczone okrajkiem z płem czermieniowym i olesem. Występują tu cenne gatunki: turzyca bagienna, żurawina błotna, wełnianka pochwowata, wełnianka wąskolistna, turzyca dzióbkowata, czermień błotna, zachyłka błotna, turzyca biała, bniec czerwony, grąźel żółty, żabiściek pływający, torfowiec.

Siedliska zawarte w Dyrektywie siedliskowej: torfowiska przejściowe i trzęsawiska, naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Proponuje się utworzenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Kołobrzeski Las”. Celem jest ochrona jednego z większych na polskim wybrzeżu kompleksów lasów liściastych z klasy *Quercus - Fagetea*, z fragmentami starodrzewu.

Występują tutaj:

- siedliska wymienione w Dyrektywie siedliskowej: lasy strefy umiarkowanej, żyzne buczyny, subatlantycki nizinny las grądowy.
- fauna wymieniona w Dyrektywie siedliskowej: żaba moczarowa, żaba jeziorkowa.

- gatunki ptaków wymienione w Dyrektywie ptasiej: siniak, dzięcioł czarny, kania ruda.

Użytki ekologiczne

Zgodnie z art. 42 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92. poz. 880. z 30 kwietnia 2004 r.) użytkami ekologicznymi są „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, przebywania”.

W waloryzacji przyrodniczej gminy Ustronie Morskie wyróżniono 11 obiektów odpowiadających ustawowej definicji użytku ekologicznego i wymagających ochrony ze względu na potrzeby ochrony różnorodności biologicznej i sprawnego funkcjonowania systemów ekologicznych.

1. UE 1 – „Klify”

Położenie: Ustronie Morskie

Cel i przedmiot ochrony: inicjalna i murawowa roślinność wydm u podnóża klifów, zboczy klifów, roślinności leśnej i zaroślowej w koronach klifów.

Cenne gatunki: honkenia piaszkowa, solanka kolczysta, lepiężnik kutnerowaty, rokitnik zwyczajny, kalina koralowa, bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, gruszyczka okrągłolistna, korzeniówka zwyczajna, pszeniec gajowy.

2. UE-2 „Korona i zaplecze klifu”

Położenie: Sianożęty-Bagicz

Cel i przedmiot ochrony: ochrona cennego przyrodniczo fragmentu roślinności pasa nadmorskiego – żyznej buczyny niżowej, olesu i mozaiki napiaskowych muraw i wilgotnych łąk.

Cenne gatunki: kukułka plamista, kukułka krwista, turzyca Oedera, turzyca najeżona, sitowie jeziorne, szelężnik większy, konwalia majowa, bluszcz pospolity, przytulia wonna, turzyca piaszkowa, lepiężnik kutnerowaty.

3. UE-3 „Oczko śródpolne I – Ustronie Morskie”

Cel i przedmiot ochrony: ochrona siedlisk marginalnych.

Walory: zarybione oczko wodne o pow. ok. 700 m², jedno z bogatszych florystycznie w gminie. Zanotowano 35 gatunków roślin i 5 zbiorowisk. Cenne gatunki: ramienica Chara foetida, jeżogłówka pojedyncza, turzyca nibyciborowata, gwiazdnica błotna.

Użytek ten został wyznaczony w trakcie opracowania waloryzacji przyrodniczej, obecnie zniszczony.

4. UE-4 „Oczko śródpolne II – Ustronie Morskie”

Cel i przedmiot ochrony: ochrona siedlisk marginalnych.

Walory: oczko wodne o pow. 100 m² otoczone pasem drzew. 29 gatunków roślin i 4 zbiorowiska. Gatunki cenne: ramienica Chara foetida, turzyca pęcherzykowata, marek szerokolistny.

- Dyrektywa siedliskowa: twardowodne oligo i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic.
5. UE-5 „Oczko śródpolne I – Gwizd”
Cel i przedmiot ochrony: ochrona siedlisk marginalnych.
Walory: zagłębienie o pow. ok. 250 m², w którym występuje 31 gatunków roślin oraz 7 zbiorowisk.
Cenne gatunki: turzyca sztywna, turzyca dzióbkowata, rogatek sztywny.
 6. UE-6 „Oczko śródpolne II – Gwizd”
Cel i przedmiot ochrony: ochrona siedlisk marginalnych.
Walory: zagłębienie o pow. ok. 500 m², w którym występuje 24 gatunków roślin oraz 5 zbiorowisk.
Cenne gatunki: okrzężnica bagienna, turzyca sztywna, turzyca nibyciborowata, marek szerokolistny, gwiazdnica błotna.
 7. UE-7 „Przyleśne Oczko – Łasiński Las”
Położenie: Gwizd
Cel i przedmiot ochrony: ochrona cennej roślinności wodnej.
Cenne gatunki flory: grążel żółty, pływacz zwyczajny, wierzbownica błotna.
Cenne gatunki fauny: grzebiuszka ziemna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, ropucha szara, traszka zwyczajna – gatunki znajdujące się w Dyrektywie siedliskowej i w Konwencji Berneńskiej.
 8. UE-8 „Kopuła”
Położenie: Kukinia
Cel i przedmiot ochrony: ochrona zdegradowanego biotopu torfowiska kopułowego.
Walory: fragmentarycznie wykształcone fitocenozy brzeziny bagiennej, olesu i łożowiska rozwijające się na torfach wysokich.
Cenne gatunki flory: turzyca długokłosa, kalina koralowa, kruszyna, siedmiopalecznik błotny, kruszczyk szerokolistny, jaskier skąpopręcikowy, drabik drzewkowaty, bielistka siwa, torfowiec nastroszony i torfowiec bagienny.
Cenne gatunki fauny: traszka zwyczajna, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, derkacz.
Gatunki objęte Dyrektywą siedliskową, Dyrektywą ptasią i Konwencją Berneńską.
 9. UE-9 „Kukinia”
Położenie: ok. 200 m na zachód od Kukini.
Cel i przedmiot ochrony: ochrona siedlisk marginalnych.
Walory: zagłębienie o pow. ok. 200 m², w którym występuje 42 gatunków roślin oraz 7 zbiorowisk.
Cenne gatunki: ramienica kosmata, oczeret jeziorny, sit spłaszczony.
Dyrektywa siedliskowa: twardowodne oligo i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic.
 10. UE-10 „Rusowski Las”
Położenie: Rusowo.

Cel i przedmiot ochrony: ochrona fitocenoz łąkowych oraz bagiennej roślinności leśnej i zaroślowej.

Cenne gatunki: kruszczyk szerokolistny, kalina koralowa, bluszcz pospolity, bniec czerwony, zachyłka błotna, porzeczka czarna, fiołek błotny, sromotnik bezwstydnny.

Dyrektywa siedliskowa: lasy łąkowe Stellarium-Carpinetum.

11. UE-11 „Oczko”

Położenie: ok. 1 km na południowy-wschód od Rusowa.

Cel i przedmiot ochrony: ochrona siedlisk zwierząt chronionych i rzadkich.

Walory: oczko wodne o średnicy ok. 100 m, z szuwarem trzcinowym i łozem wokół.

Cenne gatunki: kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba moczarowa, kokoszka wodna, trzcinniczek.

Gatunki znajdują się w Dyrektywie siedliskowej, Dyrektywie ptasiej i Konwencji Berneńskiej.

Pomniki przyrody

W Waloryzacji przyrodniczej zaproponowano 37 obiektów, które powinny być chronione jako pomniki przyrody. Są to pojedyncze drzewa, grupy drzew i aleje. Zalecono podział drzew na dwie kategorie ochronne – ścisłą i konserwatorską, wynikający z celu ochrony i roli obiektu chronionego.

Ochronie konserwatorskiej podlegać powinny pomnikowe drzewa i aleje, które spełniają rolę kulturową lub krajobrazową. Ochronie ścisłej podlegać powinny obiekty pomnikowe, które pełnią dużą rolę biocenotyczną (np. okazałe drzewa na terenach leśnych i rosnące na obrzeżach lasów).

Zaproponowane pomniki przyrody:

1. topola kanadyjska o obw. 430 cm przy drodze Łasin - Ustronie Morskie – ochrona konserwatorska,
2. topola kanadyjska o obw. 420 cm przy drodze Łasin - Ustronie Morskie – ochrona konserwatorska,
3. topola kanadyjska o obw. 355 cm przy drodze Łasin - Ustronie Morskie – ochrona konserwatorska,
4. buk zwyczajny o obw. 345 cm w buczynie na klifie na zachód od Sianożętów – ochrona konserwatorska,
5. dąb szypułkowy o obw. 380 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 4g Nadl. Gościno – ochrona ścisła,
6. dąb szypułkowy o obw. 350 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 4g Nadl. Gościno – ochrona ścisła,
7. dąb szypułkowy o obw. 360 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ścisła,
8. dąb szypułkowy o obw. 330 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 4g Nadl. Gościno – ochrona ścisła,

9. grupa kilkudziesięciu modrzewi europejskich o obw. 260-310 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3j Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
10. buk zwyczajny o obw. 425 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
11. buk zwyczajny o obw. 405 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
12. buk zwyczajny o obw. 360 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 4g Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
13. buk zwyczajny o obw. 375 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 4g Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
14. buk zwyczajny o obw. 345 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
15. buk zwyczajny o obw. 345 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 4g Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
16. buk zwyczajny o obw. 325 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – przy stacji PKP – ochrona konserwatorska,
17. buk zwyczajny o obw. 310 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
18. dąb szypułkowy o obw. 545 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
19. dąb szypułkowy o obw. 450 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
20. dąb szypułkowy o obw. 430 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
21. dąb szypułkowy o obw. 425 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
22. dąb szypułkowy o obw. 400 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
23. dąb szypułkowy o obw. 545 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3h Nadl. Gościno – przy stacji PKP – ochrona konserwatorska,
24. modrzew europejski o obw. 310 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 3j Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
25. buk zwyczajny o obw. 235 cm w Łasińskim Lesie oddz. 311 Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
26. dwa cypryśniki błotne, jeden rozdwojony o obw. 280 i 90+65 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 14h Nadl. Gościno – ochrona konserwatorska,
27. dąb szypułkowy o obw. 395 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 19b Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
28. modrzew europejski o obw. 350 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 20b Nadl. Gościno – ochrona ściśla,
29. grupa kilkunastu daglezi zielonych i żywotników olbrzymich o obw. 240-275 cm w Kołobrzeskim Lesie oddz. 19f Nadl. Gościno – ochrona ściśla,

30. kasztanowiec biały o obw. 360 cm w alei przy parku w Rusowie – ochrona konserwatorska,
31. kasztanowiec biały o obw. 358 cm w alei przy parku w Rusowie – ochrona konserwatorska,
32. dąb szypułkowy o obw. 480 cm w grądzie przy parku w Rusowie oddz. 332Bf – ochrona ścisła,
33. dąb szypułkowy o obw. 400 cm w grądzie przy parku w Rusowie oddz. 332Bf – ochrona ścisła,
34. dąb szypułkowy o obw. 370 cm w grądzie przy parku w Rusowie oddz. 332Bf – ochrona ścisła,
35. dąb szypułkowy o obw. 350 cm w grądzie przy parku w Rusowie oddz. 332Bf – ochrona ścisła,
36. jesion wyniosły o obw. 370 cm przy głównym skrzyżowaniu w Rusowie – ochrona konserwatorska,
37. aleja dwustronna kasztanowców białych o obw. 250-360 cm przy drodze przy parku w Rusowie – ochrona konserwatorska.

Obszary cenne przyrodniczo

Obszary cenne przyrodniczo zaproponowane w waloryzacji przyrodniczej:

- OC 1 – śródpolne oczko wodne w Ustroniu Morskim, o pow. ok. 100 m². Zanotowano 25 gatunków roślin, 4 zbiorowiska. Cenne przyrodniczo ze względu na dużą populację jaskra skąpopręcikowego, który występuje w formie wodnej jak i lądowej;
- OC 2 – śródpolne oczko wodne w Gwińdzie;
- OC 3 – zalane wodą wyrobiska w pobliżu wysypiska śmieci w Kukince. Bujna roślinność wodna i szuwarowa. W jednym z wyrobisk cenne gatunki: ramienica krucha oraz rdestnica Bertolda;
- OC 4 – nizinny las dębowo-grabowy. W obniżeniach terenu płaty olesu. Cenne gatunki: gnieźnik leśny, kruszczyk szerokolistny, przytulia wonna, bluszcz pospolity, żankiel zwyczajny;
- OC 5 – pola z oczkami wodnymi pomiędzy drogą nr 6 a Łasińskim Lasem. Siedlisko bytowania traszki zwyczajnej, grzebiuszki ziemnej, ropuchy szarej, a także derkacza;
- OC 6 – misa dawnego jeziora Rusowo. Siedlisko bytowania m. in. derkacza, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, gąsiorków, świerszczaka, strumieniówki.

Przeprowadzona na etapie sporządzania niniejszego opracowania analiza wszystkich elementów środowiska w tym, oprócz walorów również składników negatywnych, ustaleń obowiązujących planów miejscowych oraz zagospodarowania terenów nie pozwala na utrzymanie wszystkich propozycji ochrony terenów oraz form ochronnych.

Przede wszystkim nie można się zgodzić na:

1. objęcie ochroną w postaci obszaru chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski” prawie całego obszaru Gminy. Zaproponowany zasięg tej formy ochrony nie ma żadnego uzasadnienia terenowego. Proponowany do włączenia do ochrony dodatkowy obszar Gminy (poza już objętym tą formą ochrony) jest w przeważającej części terenem rolniczym (uprawy polowe), o wysokich klasach gleb (III i IV klasy). Dużą część tego obszaru przeznaczono w planach miejscowych pod elektrownie wiatrowe. Dwa większe wartościowe przyrodniczo obszary planuje się objąć ochroną prawną w postaci użytków ekologicznych. Kompleksowa analiza przebiegu **granic istniejącego obszaru chronionego krajobrazu uzasadnia konieczność jego zmiany polegającą na wyłączeniu z tego obszaru terenów rolniczych i zabudowanych Ustronia Morskiego**, które nie stanowią same w sobie terenów cennych przyrodniczo ani też nie stanowią specyficznej otuliny cennych obszarów. W przyszłości w przypadku korekty granic tego obszaru postuluje się jego zmianę poprzez zmniejszenie do terenów obejmujących wąski pas nadmorski gdzie można przyjąć występowanie wartości krajobrazowych i przyrodniczych;
2. objęcie ochroną niemal całego Kołobrzeskiego Lasu w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowy nie znajduje uzasadnienia. Przede wszystkim teren ten objęty jest kilkoma formami ochrony:
 - a) obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”;
 - b) specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski – PLH 320017”.

Ponadto w obrębie tej formy (zespół przyrodniczo-krajobrazowy) powinny występować elementy antropogeniczne, które składają się na wartość krajobrazową. W tym przypadku mamy do czynienia tylko z pomnikami przyrody. Ponadto las ten jest lasem ochronnym.

Natomiast wskazanym byłoby przedłużenie na obszar pradoliny nadmorskiej Bagicz - Sianożęty – Ustronie Morskie kołobrzeskiego użytku ekologicznego „Ekopark Wschodni”.

6.5. Zasoby kulturowe i ich ochrona prawna

Zagadnienia zasobów kulturowych opracowane zostały w oparciu o Studium krajobrazu kulturowego gminy Ustronie Morskie wykonane w 2004 r. przez Waldemara Witka.

Na obszarze gminy występują nieliczne obiekty zabytkowe o wysokiej randze. Nieliczne są objęte ochroną prawną.

Najcenniejszymi elementami historycznego krajobrazu kulturowego Gminy Ustronie Morskie są:

- średniowieczne układy przestrzenne (placowe – w Rusowie i Kukini);
- układ przestrzenny uzdrowskowo-wczasowej części Ustronia M.;
- zespół zabudowy uzdrowskowo-wczasowej w Ustroniu M. – pensjonaty, domy wczasowe i letniskowe;
- zabytkowy (gotycki) kościół w Rusowie;
- zespół parkowy w Rusowie i założenie cmentarne w Bagiczu;
- historycznie ukształtowana struktura zabudowy wiejskiej, odzwierciedlająca pierwotne podziały własnościowe – Rusowo, Kukinia, Kukinka;
- historyczne elementy struktury zabudowy – np. stacje kolejowe, szkoły, gospody – świetlice.

Obszary i obiekty chronione

W obrębie opracowania występują stanowiska archeologiczne wraz ze strefami ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych W II i W III:

- WII - strefa częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych,
- WIII - strefa ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych.

Jedyna osada wpisana do rejestru zabytków objęta jest stanowiskiem W II i znajduje się w Rusowie. Nr w rejestrze 889 dn. 12.04.1975 dec. nr: Kl.IV/670/5/75.

Strefa W II - częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami. Strefa W II obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji służby ochrony zabytków.

Obowiązujące rygory w strefie W II:

1. Zachowanie stanowiska ujętego w ewidencji służby ochrony zabytków.
2. Uzgadnianie i opiniowanie wszelkich poczynań inżynierskich, budowlanych i innych przez służbę ochrony zabytków. Obowiązuje każdorazowo występowanie o szczegółowe wytyczne konserwatorskie i opinie przed podjęciem decyzji o jakiegokolwiek działalności.
3. W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji na terenie objętym granicami strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt Inwestora, wyprzedzających proces przygotowania inwestycji. Właściciele, użytkownicy terenu i inwestorzy zobowiązania są do zawiadomienia służby ochrony zabytków o podjęciu działań inwestycyjnych związanych z pracami ziemnymi z wyprzedzeniem minimum

miesięcznym w celu umożliwienia wykonania archeologicznych badań ratunkowych oraz zsynchronizowania robót inwestycyjnych z nadzorem archeologiczno-konserwatorskim. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy, w okresie od maja do końca września.

4. Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego zezwolenia od służby ochrony zabytków.

Strefa W III - ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych. Strefa W III obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji służby konserwatorskiej.

Obowiązujące rygory w strefie W III:

1. Uzgadnianie i opiniowanie wszelkich poczynąń inżynierskich, budowlanych i innych podejmowanych w obrębie granic strefy ochrony stanowiska archeologicznego przez służbę konserwatorską.
2. W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt Inwestora. Właściciele, użytkownicy terenu i inwestorzy zobowiązania są do zawiadomienia służby ochrony zabytków o podjęciu działań inwestycyjnych, remontowych lub innych związanych z robotami ziemnymi z wyprzedzeniem minimum 2-tygodniowym
3. Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego zezwolenia od służby ochrony zabytków. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy, w okresie od maja do października.

Na terenie Gminy znajdują się 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków:

1. cmentarz polowy w Bagiczu o pow. 0,91 ha z 2 poł. XIX w. – nr rejestru 1209/1987;
2. kościół filialny p.w. MB Różańcowej we wsi Rusowo nawa z XIV w., wieża z 1684r. – nr rejestru 371/1964;
3. park pałacowy we wschodniej części wsi Rusowo o pow. całk. 37,67 ha z poł. XIX w. – nr rejestru 918/1976.

Ponadto autor „Studium wartości kulturowych” zaproponował do wpisania do rejestru następujące obiekty:

1. cmentarz przykościelny we wsi Rusowo z XV w.;
2. wieżę ciśnień obok zagrody nr 64 w Rusowie z 1908 r.;
3. dom mieszkalny w Ustroniu Morskim na ul. Chrobrego nr 37 z przełomu XIX i XX w.;
4. dom mieszkalny – pensjonat w Ustroniu Morskim na ul. Chrobrego nr 49 z 1906 r.;
5. altanę (portiernia), w Ustroniu Morskim na ul. Chrobrego nr 56 z pocz. XX w.

6. dom towarzyski obok pensjonatu „Ustronianka” w Ustroniu Morskim na ul. Chrobrego nr 64 z pocz. XX w.;
7. stację kolejową (dworzec, dom mieszkalny i toalety) w Ustroniu Morskim na ul. Kołobrzeskiej nr 5 z pocz. XX w.;
8. Pomorska Wyższa Szkoła Rolnicza, ob. OW „Zuzanna” w Ustroniu Morskim na ul. Rolnej nr 27 z lat 1926 i 1936;
9. Niemiecki Dom Bałtycki, ob. DW „Gacek” w Ustroniu Morskim na ul. Spokojnej nr 2 z pocz. XX w.

Dotychczas na terenie Gminy nie występowały strefy ochrony konserwatorskiej. W „Studium wartości kulturowych” zaproponowano utworzenie następujących stref ochronnych:

- Strefa B:

1. Kukinia – placowy układ przestrzenny wsi – układ z XIII – XIV w.
2. Rusowo – cmentarz rodowy w obrębie parku pałacowego.
3. Rusowo – owalnicowy układ przestrzenny wsi – układ z XIII – XIV w.
4. Ustronie Morskie – uzdrowiskowo-wczasowy zespół przestrzenny z historycznymi pierzejami zabudowy i parkiem zdrojowym z końca XIX i pocz. XX w.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej, obejmuje układy przestrzenne lub ich fragmenty, w obrębie których czytelne jest historyczne rozplanowanie oraz zabudowa o lokalnych wartościach kulturowych. Ochronie podlega:

- rozplanowanie dróg, ulic i placów (z uwzględnieniem możliwości zachowania pierwotnych nawierzchni),
- historyczne ukształtowanie działki siedliskowe, ze szczególnym uwzględnieniem szerokości frontów poszczególnych parceli, rozplanowanie zabudowy poszczególnych zagród i charakterystycznego usytuowania domu mieszkalnego,
- architektoniczna forma zabudowy (istniejącej i uzupełniającej): gabaryty, kształty dachów, zasadnicza kompozycja elewacji,
- zieleń komponowana (obsadzenia uli, starodrzew w obrębie siedlisk) - układ i stan gatunkowy,
- mała architektura.

Warunki ochrony:

- utrzymanie zasadniczych elementów historycznego układu przestrzennego,
- rewaloryzacja i modernizacja obiektów o wartościach kulturowych,
- nowe obiekty należy dostosować do historycznej kompozycji przestrzennej oraz architektonicznych form zabudowy występujących w obrębie miejscowości,
- docelowe usunięcie lub przebudowa obiektów dysharmonizujących,
- obowiązuje wymóg konsultowania i uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich działań inwestycyjnych w zakresie:
 - budowy nowych obiektów,

- kształtowanie zabudowy o określonych gabarytach i bryle,
- przebudowy i remontów, a także zmiany funkcji obiektów figurujących w wykazie zabytków architektury i budownictwa,
- zmian historycznie ukształtowanych wewnątrz ruralistycznych.

- Strefa K

1. Bagicz – aleja lipowa w osi dawnej wsi z 1 poł. XX w.
2. Kukinia – cmentarz polowy (ewangelicki) przy drodze do Dygowa z pocz. XX w.
3. Kukinka – cmentarz ewangelicki z 2 poł. XIX w. (obecnie świetlica)
4. Kukinka – cmentarz ewangelicki (leśny) z pocz. XX w.
5. Rusowo – cmentarz komunalny z pocz. XX w.
6. Rusowo – aleja lipowa (śródpolna) z pocz. XX w.
7. Ustronie Morskie – cmentarz komunalny z przełomu lat 20 i 30-tych XX w.
8. Ustronie Morskie – aleja lipowa (podwójna) ul. Kolejowa z pocz. XX w.
9. Ustronie Morskie – aleja lipowa (podwójna) ul. Wiejska z lat 20-tych XX w.

Strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego, w której ochronie podlega:

- kompozycja zieleni,
- układ dróg i alei,
- mała architektura: ogrodzenia i bramy,
- nagrobki, krzyże, pomniki, ogrodzenia kwater i inne zachowane elementy urządzenia cmentarza.

-

- Strefa E

1. Rusowo – ekspozycja na wieś.

Strefa „E” – ochrony ekspozycji zabytkowego układu przestrzennego lub jego elementów, w której ochronie podlega:

- obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów, dominant zabytkowego układu oraz obiektów o szczególnych wartościach krajobrazowych.

Warunki ochrony:

- wyłączenie spod zabudowy obszaru, zakłócającego ekspozycję zabytku;
- wszelkie inwestycje na tym terenie należy poprzedzić studiami panoramicznymi, które określą warunki oraz dopuszczalny zasięg zabudowy;
- lokalizacja obiektów kubaturowych i innych wysokich urządzeń wymaga uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Proponowana w Waloryzacji kulturowej strefa powinna zostać powtórnie przeanalizowana i ograniczona do rzeczywistego zasięgu.

6.6. Walory krajobrazowe i ich ochrona prawna

W obrębie terenu opracowania występują nie liczne, **cenne walory krajobrazowe**, które są objęte ochroną prawną.

Część północna i zachodnia Gminy znajduje się w obrębie obszaru chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski” w obrębie którego obowiązują

uwarunkowania określone w rozporządzeniu Nr 4/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 25, poz. 497). Zagadnienia związane z ochroną tego obszaru omówione zostały w tekście opracowania.

Wyjątkowym walorem krajobrazowym jest bezpośrednia strefa nadmorska, szczególnie rzadko spotykany na wybrzeżu klif morski.

W obrębie analizowanym nagromadzonych jest wiele stanowisk archeologicznych, które jednak nie wyróżniają się w krajobrazie. Zostały one zaznaczone na załączonych mapach.

7. DIAGNOZA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA

7.1. Ocena odporności środowiska na degradację oraz zdolności do regeneracji.

Zjawisko degradacji ma miejsce wówczas, gdy niekorzystne dla środowiska działania wywołane przede wszystkim przez człowieka powodują trwałe i niekorzystne jego przekształcenia. Ma to miejsce wszędzie tam, gdzie działania człowieka są większe, aniżeli możliwość regeneracji środowiska. Należy więc przyjąć, że tam gdzie środowisko jest słabe, tam jego degradacja będzie następowała szybciej. Dlatego, ażeby określić odporność środowiska należy znać szczegółowo jego cechy, w tym cechy fizyko-chemiczne, co w istniejącej sytuacji nie jest możliwe. Można jednak na podstawie posiadanej wiedzy i literatury określić przybliżoną odporność środowiska na degradację. Przede wszystkim nie można dopuścić do degradacji najcenniejszych walorów środowiska.

Środowisko analizowanego terenu nie zawiera licznych, znaczących wartości przyrodniczych z wyjątkiem nadmorskiej strefy brzegowej i wyodrębnionych terenów wysoczyzny, w tym szczególnie drzewostanu Kołobrzeskiego Lasu.

Jako największe zagrożenie na degradację należy uznać strefę klifową (szczególnie w obrębie Ustronia Morskiego). Klif ten nie jest odporny na abrazję, ponieważ brak jest piasku w przyległej strefie dennej. Został on zabezpieczony technicznie poprzez wykonanie ścianek Larsena i gwizadobloki. Plaża uległa zniszczeniu i obecnie w wyniku refulacji podlega odtworzeniu. W wyniku przeprowadzonych badań strefy brzegowej należy przyjąć, że nie ma możliwości naturalnego odtworzenia się plaży.

Zmiany brzegu w tym rejonie wykazują wzrost abrazji klifu w ciągu ostatnich dekad i małą akumulacją w obrębie plaży. Największe zmiany podnóża klifu zachodziły w latach 1971-1983 i przebiegały z prędkością 1,3 m/rok. W związku z tym w latach 1984-1991 zbudowano ściankę Larsena oraz umieszczono gwizadobloki. Po wykonaniu tych prac klif wykazuje cechy stabilizacji. Jednak nie ma materiałów, które pozwoliłyby na odbudowę plaży.

Każde zakładane podnoszenie się poziomu morza musi spowodować wzrost prędkości niszczenia brzegu oraz utratę osadów brzegowych. W konsekwencji kolejne wzmocnienie techniczne brzegu.

Przy średniej prognozie podnoszenia się poziomu morza 0,6 m/100 lat, wielkość erozji wyniesie 0,27 m/rok. Na podstawie przeprowadzonych analiz w ramach opracowania „Strategii ochrony brzegu morskich” zakwalifikowano rejon Ustronia Morskiego do strefy o średnim łącznym zagrożeniu.

W ramach powyższej Strategii zaproponowana norma bezpieczeństwa brzegu uwzględniająca kategorie zainwestowania zaplecza i jego wartości przyrodnicze i kulturowa wynosi 200 lat to znaczy, że zaplecze systemu ochronnego brzegu nie zostanie zniszczone przez sztorm o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na 200 lat.

Zupełnie nie są odporne na degradację tereny łąk i bagien pradoliny nadmorskiej, w której wydzielono działki rolniczo-budowlane i na części których zlokalizowano przyczepy campingowe i postawiono domy-altany. Utrzymanie tego stanu spowoduje zniszczenie naturalnych ekosystemów. Teren ten powinien zostać objęty ochroną w formie powiększonego (kołobrzeskiego) użytku ekologicznego „Ekopark Wschodni”.

Zabudowa natomiast gruntów pokrytych glebami wysokich klas III i IV na wysoczyźnie spowoduje bezpowrotną ich utratę. Proces taki już się zaczął. Dotyczy to szczególnie terenów położonych w pasie nadmorskim szerokości 1-2 km. Silna presja właścicieli gruntów na zabudowę związaną z usługami turystyki musi zostać ograniczona tak ze względu na wysoka klasę bonitacyjną gleb jak i ograniczoną chłonność plaży.

7.2. Ocena stanu ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.

Obszar opracowania nie wykazuje licznych cech obszarowych o wyjątkowych **walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych**. W obszarze opracowania występują obszary i obiekty objęte ochroną określone w pkt 6.4. i 6.5 opracowania. Jednak znaczna ilość i powierzchni cennych przyrodniczo i krajobrazowo nie jest chroniona. Można uznać, że w chwili obecnej stan ochrony środowiska jest tylko zadawalający.

Trwa proces ustanawiania nowej formy ochrony przyrody – obszar Natura 2000 – Trzebiatowsko-Kołobrzski Pas Nadmorski. Na podstawie istniejącego rozpoznania i waloryzacji trudno jest znaleźć uzasadnienie do powołania powyższej, nowej formy ochrony w planowanych granicach. Część proponowanego obszaru obejmuje tereny zurbanizowane lub zaplanowane do zabudowy, w obrębie których nie ma siedlisk podlegających ochronie.

Podstawą tworzonego systemu ochrony środowiska, w tym szczególnie środowiska przyrodniczego są istniejące formy ochrony. Wymagają one dopracowania w postaci przeprowadzenia stosownych analiz obszarów w makroskali, a nie w skali granic administracyjnych Gminy.

Na terenach Gminy proponuje się utworzyć i objąć ochroną następujące obszary i obiekty spośród wymienionych w pkt. 6.4. oraz 6.5.:

1. Rezerwat przyrody.
2. Użytki ekologiczne UE1-UE2 oraz UE4-UE11 (użytek ekologiczny UE-3 został wyznaczony w trakcie opracowania waloryzacji przyrodniczej, obecnie jest zniszczony).
3. Obszary cenne OC1-OC11 ze skorygowanymi granicami.
4. Pomniki przyrody oraz aleje i szpalery drzew.
5. Strefy ochrony konserwatorskiej „B”, „K” i „E”.

W pracach nad zmianą studium uwarunkowań Gminy wskazanym jest zaprojektowanie użytku ekologicznego obejmującego pradolinę, który od strony zachodniej połączyłby się z użytkiem ekologicznym „Ekopark Wschodni”. Proponuje się również prowadzić działania, które doprowadzą do:

1. ochrony lasu znajdującego się w rejonie Ustronie Morskie – Wieniotowo poprzez uznanie go w przyszłym planie urządzenia lasu za las komunalny lub park leśny;
2. zachowanie aleji wzdłuż ul. Dworcowej i szpaleru drzew wzdłuż ul. Wiejskiej i innych dróg oraz zadrzewienia i zakrzaczenia w strefie klifu i w obrębie pól;
3. zachowania punktów i panoram widokowych głównie w strefie klifowej.

Niezwykle ważnym zagadnieniem jest zachowanie różnorodności biologicznej czyli zróżnicowania występowania żywych organizmów występujących w ekosystemach, w obrębie gatunków i między gatunkami, oraz zróżnicowanie ekosystemów. Nie można dopuścić do monokultury zarówno w obrębie lasów jaki i pól i innych obszarów otwartych. W tym celu należy wyłączyć z zainwestowania teren pradoliny, pozostawić w użytkowaniu rolniczym południową część wysoczyzny z lokalnymi zadrzewieniami i oczkami wodnymi, zachować korytarze ekologiczne, które służą do przemieszczania roślin zwierząt i grzybów. Bardzo wskazany jest zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej w obrębie terenów zainwestowanych, a w obrębie terenów użytkowanych rolniczo odtworzenie kęp zadrzewień lub zakrzaczeń śródpolnych.

7.3. Ocena zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z uwarunkowaniami przyrodniczymi.

Dotychczasowy sposób użytkowania i zagospodarowania części terenów koliduje z uwarunkowaniami przyrodniczymi, ale dotyczy to w ogóle wyboru miejsca lokalizacji zabudowy, szczególnie w strefie klifowej. W części można to uzasadnić faktem, że w przeszłości (ponad 100 lat) zjawisko abrazji nie miało takiego natężenia. Jeszcze 30 lat temu w tym rejonie była „normalna plaża”.

Cały obszar opracowania na przestrzeni wieków ulegał przekształceniom. Intensywność tych zmian jest proporcjonalna do rozwoju cywilizacyjnego. Jej największe natężenie miało miejsce szczególnie w latach 1965-1990, kiedy prowadzono intensywną urbanizację bez równoległego rozwoju infrastruktury technicznej. Zjawisko to uległo zmianie i obecnie przy mniejszej urbanizacji dokonuje się istotny rozwój infrastruktury technicznej zabezpieczającej środowisko.

Jako niezgodne z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi należy uznać:

1. intensywną urbanizację Ustronia Morskiego, w tym intensywną zabudowę dużymi obiektami w bezpośrednim sąsiedztwie klifu;
2. intensyfikację zabudowy Sianożęt, w tym realizację zabudowy mieszkaniowej, pensjonatowej i rekreacyjnej na małych działkach;
3. zabudowę części południowej wysoczyzny pokrytej glebami wysokich klas;
4. zapoczątkowanie procesu zabudowy pradoliny i jej turystycznego użytkowania;

5. podjęcie działań na części terenów rolnych wysokich klas (wysoczyzna południowa) zmierzających do zabudowy turystycznej (dokonanie podziału terenu rolnego na małe działki jednorodzinne i rekreacyjne);
6. część prac melioracyjnych, które doprowadziły do likwidacji oczek wodnych oraz kanalizacji naturalnych strumieni;
7. zaprzestanie użytkowania części terenów rolnych (łąk i gruntów rolnych);
8. odprowadzanie wód deszczowych poprzez kanalizację deszczową bez oczyszczenia do strumieni;
9. brak ochrony wielu obiektów i obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo;
10. wybudowanie lotniska wojskowego w obrębie Bagicz (obecnie trwają prace nad jego adaptacją na lotnisko cywilne o ograniczonej wielkości).

7.4. Ocena stanu środowiska oraz jego zagrożeń i możliwości ich ograniczenia.

Ogólny stan środowiska obszaru Gminy można określić jako korzystny. Większość tego obszaru nie jest skażona lub w istotny sposób zagrożona zjawiskami przyrodniczymi i działalnością człowieka.

Zainwestowanie wielu miejscowości podłączone jest lub planuje się w najbliższym czasie do ogólnowiejskiej kanalizacji sanitarnej. Znaczna część obiektów do celów grzewczych wykorzystuje gaz i elektryczność. Dużą uciążliwość stwarza droga krajowa Koszalin-Kołobrzeg, jednak prowadzone są prace projektowe zakładające budowę nowej drogi w odległości około 300 - 500m na południe od istniejącej trasy.

Najpoważniejsze zagrożenie stanowi abrazyjny charakter klifu morskiego. W tym zakresie prowadzone są prace techniczne polegające na budowie ścianek Larsena, układaniu gwiazdobloków oraz budowie i odtwarzaniu ostróg. Dokonuje się również prace refulacyjne polegające na odtwarzaniu plaży poprzez nasypywanie piasku przewożonego z innych, akumulacyjnych odcinków brzegu morskiego.

Jako niezwykle ważne zagadnienie uznano możliwość lokalizacji inwestycji w bezpośrednim sąsiedztwie klifu w Ustroniu Morskim. Dopuszczono w planie miejscowym ograniczone zainwestowanie strefy klifowej w oparciu o 2 specjalistyczne ekspertyzy.

Z powyższych badań wynika wniosek, że nie ma obawy o możliwość wystąpienia osuwiska lub zniszczenia klifu (przyjmując jego obecne zabezpieczenie i wykonując budowę zgodnie z zawartymi w opracowaniu uwarunkowaniami).

Natychmiastowych działań służb budowlanych i Starostwa wymaga likwidacja rozpoczynających się samowoli budowlanych w obrębie pradoliny oraz niedopuszczenie do zaakceptowania dokonanych podziałów terenów rolnych na działki rolnicze o powierzchni około 500 – 1000 m².

Należy również systematycznie przeprowadzać kontrole zagospodarowania działek w oparciu o zatwierdzone dokumentacje budowlane i zmuszać ich właścicieli do doprowadzenia zgodnego z prawem ich zagospodarowania.

Planuje się budowę nowego odcinka drogi krajowej nr 11 Kołobrzeg-Koszalin na odcinku Gminy. Istnieje kilka wariantów z tym, że na pewno można stwierdzić, że nowa trasa przebiegać będzie w części centralnej i wschodniej równoleżnikowo do obecnej trasy w odległości 300- 500 m na południe od niej, a w części zachodniej prawdopodobnie droga ta będzie przebiegać w kierunku południowym przez teren gminy Dygowo. Taka trasa spowoduje powstanie kolejnej bariery ekologicznej ale jednocześnie oddali od miejscowości nadmorskich uciążliwości związane z dużym ruchem samochodowym.

Ważnym zagadnieniem jest likwidacja , a następnie rekultywacja gminnego wysypiska nieczystości. Zakłada się czasową jego eksploatację wysypiska , a następnie jego rekultywację do 2015 r. Wskazanym byłoby zakończenie eksploatacji wysypiska do 2010 r. , ponieważ z jednej strony nie jest korzystnym dla Gminy turystycznej użytkowanie takiego obiektu w centrum Gminy , a z drugiej strony warunki eksploatacji nie są w pełni takie jak wymagają tego obecne przepisy. Jednocześnie należy dokonać likwidacji lokalnych i byłych wysypisk.

8. PRZYRODNICZE PREDYSPOZYCJE KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA – UWARUNKOWANIA EKOFIZJOGRAFICZNE.

Opracowanie ekofizjograficzne należy traktować jako element składowy tworzenia pełnej informacji o środowisku Gminy, który pozwoli na tworzenie systemów chronionych i właściwą gospodarkę przestrzeni.

Poniższe opracowanie ekofizjograficzne sporządzane jest przed wykonaniem zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

Ponieważ do uchwalonego w 2000 r. studium uwarunkowań Gminy nie sporządzono opracowania ekofizjograficznego (nie było obowiązku), dlatego obecnie wykonuje się takie opracowanie obejmujące całą Gminę.

Obszar Gminy znajduje się w niezbyt zróżnicowanych jednostkach przyrodniczych, które cechują się jednak różnorodnymi predyspozycjami w zakresie ochrony i ewentualnego zainwestowania. Celem wszelkich działań musi być zrównoważony rozwój rozumiany zgodnie z art. 3, pkt 50 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska jako „taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. W celu zagwarantowania możliwości zaspakajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”.

Analizując walory przyrodnicze obszaru należy zauważyć, że tereny zainwestowane i planowane do zainwestowania w obowiązującym studium uwarunkowań znajdują się albo w nadmorskiej strefie brzegowej albo znajdują się lub przylegają do gruntów wysokich klasach bonitacyjnych (III i IV).

Ocena przydatności środowiska:

1. W wyniku wykonanej **waloryzacji przyrodniczej** oraz inwentaryzacji zagospodarowania i użytkowania terenów stwierdzono występowanie ograniczonej ilości cennych stanowisk roślin i zwierząt, obiektów i obszarów, które nie są objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Na załączonej mapie „Waloryzacja przyrodnicza i kulturowa” wykazano obszary i obiekty objęte ochroną prawną i planowane do objęcia ochroną **na podstawie opracowanych waloryzacji**. Natomiast na mapie „Uwarunkowania i predyspozycje ekofizjograficzne rozwoju przestrzennego” przedstawiono materiały wynikowe **będące ostateczną wersją planowanego na podstawie opracowania ekofizjograficznego systemu obszarów chronionych**.
2. Jako **szczególnie ważne** ze względów przyrodniczych należy uznać:
 - a) **strefę brzegu morskiego** obejmującą plażę, przyległy pas morza szerokości około 50 - 100 m oraz przyległy pas klifu lub wydmy ze związanym z nimi pasem wysoczyzny najczęściej zadrzewionym i zakrzaczonym (w miejscach

niezabudowanych). Jako szczególnie cenne zadrzewienie należy uznać nagromadzenie kilkudziesięciu drzew (buków) w rejonie przystani w Ustroniu Morskim oraz zadrzewienia wzdłuż ul. Kościuszki oraz inne zadrzewienia wykazane w opracowaniu.

Strefa ta stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Teren ten podlega procesom abrazyjnym, jest w trakcie refulacji, wzmacniana technicznego i dlatego należy wykluczyć zabudowę z wyjątkiem budowli związanych z bezpieczeństwem lub prowadzoną gospodarką rybacką oraz ekstensywną zabudowę usługową przy ul. Kościuszki;

- b) **pradolinę** oddzielającą wysoczyzny, na których znajdują się miejscowości Ustronie Morskie i Sianożęty, ze względu na zachowanie w części naturalnych ekosystemów bagienno-łąkowych, na których miejscami występują cenne obiekty florystyczne i gniazdują objęte ochroną ptaki i płazy. Jest to teren zagrożony powodzią (przerwanie wydmy lub brak odpływu z pradoliny), który pełni rolę lokalnego korytarza ekologicznego. Wskazane objęcie ochroną w postaci użytku ekologicznego (przedłużenie Ekoparku);
 - c) **Kołobrzeski Las** z dominującym drzewostanie bukowym, obszarem występowania źródlisk i licznymi drzewami pomnikowymi. W jego obrębie znajdują się cenne siedliska i gniazdują objęte ochroną ptaki i płazy;
 - d) **tereny obniżen terenowych** w obrębie wysoczyzny, bezodpływowych lub o utrudnionym odpływie, pokrytych torfowiskami wysokimi, planowane do objęcia ochroną w postaci użytków ekologicznych.
3. Jako wartościowe pod względem przyrodniczym uznaje się:
- a) las we wschodniej części Ustronia Morskiego, który wymaga działań porządkujących i który powinien pełnić funkcję parku lub lasu komunalnego,
 - b) oczka wytopiskowe z cenną roślinnością wodną i płazami podlegającymi ochronie oraz odcinki małych dolinek ze strumieniami;
 - c) bagna i torfowiska wysoczyznowe z cennymi siedliskami florystycznymi i faunistycznymi;
 - d) park podworski w Rusowie z cennym starodrzewem;
 - e) drzewa pomnikowe, aleje i szpalery drzew;
 - f) Łasiński Las z bogactwem siedlisk i różnorodnością florystyczno-faunistyczną.
4. Rozwój przestrzenny miejscowości (ich zainwestowanie) należy ograniczyć do obszarów nie kolidujących z cennymi pod względem przyrodniczym, kulturowym i gospodarczym (gleby wysokich klas) terenów. W tym zakresie oprócz wartości przyrodniczych należy uwzględnić istniejące predyspozycje wynikające z infrastruktury technicznej oraz z prawidłowości kształtowania struktur funkcjonalno-przestrzennych. Zadaniem ekofizjografii nie jest ustosunkowywanie się do tych struktur w sensie ich prawidłowości przestrzennej, ale ich zgodności z uwarunkowaniami przyrodniczymi. W poniższym opracowaniu ustosunkowano się również częściowo do założeń rozwoju przestrzennego zawartych w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

przestrzennego Gminy oraz generalnych ustaleń obowiązujących planów miejscowych na tle wniosków wynikających z ekofizjografii. Na podstawie analizy można stwierdzić, że:

- a) Gmina jest pod silną presją właścicieli gruntów i inwestorów, którzy chcą zlokalizować wiele przedsięwzięć inwestycyjnych, często niezgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi (np.: zabudowa pradoliny);
 - b) pod perspektywiczne zainwestowanie przeznaczono część terenów użytkowanych rolniczo o dobrych glebach w strefie nadmorskiej;
 - c) pod zainwestowanie nie przeznaczono dużych powierzchni gleb wysokich klas w głębi Gminy oraz położonych na dnie pradoliny (ograniczenia takie wynikały również ze studium uwarunkowań);
 - d) duże powierzchnie wysoczyzny przeznaczono pod lokalizację elektrowni wiatrowych – lokalizacja taka nie narusza walorów środowiska przyrodniczego, jednak ingeruje w ograniczony sposób w środowisko;
 - e) realizację nowych inwestycji powinno się prowadzić w sposób zorganizowany, na terenach przygotowanych w zakresie uzbrojenia, przeznaczając na ten cel tylko wybrane obszary znajdujące się w pobliżu istniejącej zabudowy (nie dopuścić do przeznaczenia pod zabudowę nowych, dużych kompleksów gruntów),
 - f) ważnym elementem ekofizjografii powinna być analiza chłonności plaży i pojemności miejscowości, na podstawie których można byłoby określić zarówno wskaźnik chłonności jak i pojemności analizowanego obszaru. Jak już wcześniej wykazano nie jest to możliwe i obecnie można tylko stwierdzić, że **pojemność turystyczna** rozumiana jako maksymalna zdolność obszaru zagospodarowania do przyjęcia obciążeń ruchem osób odpowiadająca sposobowi zagospodarowania i wielkości powierzchni, w warunkach pełnego zaspokojenia komfortu psychofizycznego wypoczynku, płynącego z właściwego wykorzystania środowiska geograficznego jest przekroczona w znacznym stopniu na części odcinków wybrzeża (Ustronie Morskie). Dlatego nie można dopuścić do dalszego rozwoju inwestycji turystycznych na nowych terenach w strefie przekroczonych pojemności turystycznych, szczególnie terenach gdzie występują gleby wysokich klas. Odrębnym zagadnieniem jest planowany pod zainwestowanie obszar Bagicza. W tym obszarze istnieją duże rezerwy terenowe i inwestycyjne pod warunkiem zachowania występujących w tym rejonie cennych wartości przyrodniczych oraz dostosowaniem wielkości zainwestowania do chłonności i pojemności turystycznej.
5. W obszarze Gminy występują następujące zagrożenia, które wymagają pilnych działań:
- a) problem abrazji brzegu morskiego, szczególnie klifu i związany z tym zanik plaży oraz tendencje do zabudowy w Ustroniu Morskim terenów przyklifowych. **Należy uznać zabudowę klifu za zjawisko bardzo niekorzystne i ewentualnie**

dopuszczyć tylko do zabudowy gniazdowej z wykluczeniem wycinki cennego drzewostanu i realizacji obiektów wysokich. Szczególnego monitoringu wymaga zjawisko abrazji klifu. Koniecznym jest czynienie działań ograniczających abrazję w morzu (refulacja i budowa ostróg) oraz na lądzie (opaski betonowe i stalowe oraz gwiazdobloki);

- b) problem zabudowy pradoliny wbrew ustaleniom planu (działania Urzędu Gminy i Starostwa);
- c) problem zabudowy terenów na których występują gleby wysokich klas wbrew ustaleniom planu (tereny pseudo siedlisk);
- d) możliwość wystąpienia powodzi w obrębie pradoliny w wyniku przzerwiania wydmy lub spływu wód do pradoliny i niemożliwości ich odpływu.

Wskazania dla obszarów zabudowanych i zainwestowanych lub planowanych na ten cel:

1. wskazanym jest ograniczyć rozwój miejscowości do wielkości określonych w studium uwarunkowań ze względu na przekroczenie pojemności turystycznej miejscowości, chłonności plaży oraz występowania terenów, które można przeznaczyć pod zainwestowanie bez szkody dla środowiska (ochrona gruntów wysokich klas);
2. ze względu na położenie części Gminy w strefie ochronnej „C” obszaru ochrony uzdrowskiej Uzdrowiska Kołobrzeg preferować należy na tych terenach zabudowę na dużych działkach (dotyczy nowych wydzielen):
 - działka zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej – powyżej 1000 m²,
 - działka rekreacji indywidualnej – powyżej 800 m²,
 - działka zabudowy pensjonatowej – powyżej 3500 m²,
 - działka zagrodowa – powyżej 1500 m²,
3. w obrębie poszczególnych funkcji realizowanych na nowych terenach ustanawiać obowiązek zachowania następujących minimalnych powierzchni biologicznie czynnych:
 - zabudowa mieszkaniowa, jednorodzinna – 55% pow. działki;
 - zabudowa mieszkalno - pensjonatowa – 50% pow. działki;
 - zabudowa mieszkalno - usługowa – 40% pow. działki;
4. podłączyć wszystkie ścieki do kanalizacji sanitarnej;
5. we wszystkich ulicach wykonać kanalizację deszczową, a na ujściach kanałów do rzek wybudować urządzenia podczyszczające;
6. systematycznie likwidować nie spełniające obowiązujących norm kotłownie;
7. przeznaczyć część terenów pod tereny zieleni urządzonej, rekreacji, sportu i turystyki;
8. doprowadzić do rewitalizacji zabudowę mieszkaniową, usługową oraz zabytkowy układ przestrzenny miejscowości;
9. należy prowadzić działania w celu zabezpieczenia klifu morskiego oraz odtwarzania plaży;

10. nie dopuścić do lokalizacji dużych obiektów hodowlanych produkujących znaczne ilości ścieków oraz innych zakładów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których wymagane jest sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Wskazania rozwojowe miejscowości:

- wymaga powtórnej analizy polityka przestrzenna zawarta w studium uwarunkowań pod kątem **ostatecznego, perspektywicznego przeznaczenia pod kierunkowe zainwestowanie terenów oraz ochronę środowiska. Istniejące zagospodarowanie i zagospodarowanie zawarte w obowiązujących planach miejscowych oraz studium uwarunkowań należy uznać za maksymalne (dopuszczając lokalne korekty);**
- skoncentrować się na wypełnieniu zabudową „plomb” i terenów niezabudowanych w obrębie zabudowy;
- wykluczyć z zabudowy lub ograniczyć zabudowę dużych kompleksów gruntów dobrych klas – III i IV;
- wykluczyć z zabudowy grunty pochodzenia organicznego (nie dotyczy prowadzenia infrastruktury technicznej);
- wykluczyć z zabudowy teren przyklifowy (nie dotyczy ekstensywnej zabudowy gniazdowej określonej w obowiązującym planie miejscowym);
- podjąć działania w celu usunięcia przyczep campingowych i tymczasowych obiektów z terenów podzielonych pod działki pseudorolnicze, a w rzeczywistości pod działki rekreacyjne i przywrócić rolnicze użytkowanie tych terenów (dotyczy to terenu pradoliny pomiędzy Ustroniem Morskim i Sianożętami oraz terenów rolnych południowo-wschodniej części Ustronia Morskiego);
- w pracach planistycznych utrzymać ochronę terenów objętych ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz poddać ochronie proponowane do objęcia ochroną obiekty i tereny zawarte w niniejszym opracowaniu;
- przeznaczyć pod rozwój przestrzenny pasmo terenu położone na południe od drogi Kołobrzeg-Koszalin szerokości 1-1,5 km z tym, że na południe od linii kolejowej Kołobrzeg-Koszalin zainwestowanie powinno mieć charakter ekstensywny z wyraźnym wydzieleniem strukturalno-funkcjonalnym;
- rozwój Ustronia Morskiego i Sianożęt nie powinien przekroczyć obszarów przeznaczonych w studium uwarunkowań pod zainwestowanie ze względu na ograniczoną pojemność plaży, ograniczoną wielkość usług publicznych miejscowości oraz wysokiej klasy grunty pokrywające ten teren,
- rozwój Bagicza (teren byłego lotniska) powinien zostać określony na podstawie wszechstronnych, szczegółowych analiz terenowych , z wyraźnym zachowaniem występujących wartości przyrodniczych, powinien mieć charakter ekstensywny, a zabudowa nie może dominować w krajobrazie.

W opracowaniach planistycznych i w realizacji należy dążyć do:

1. zachowania naturalnych i półnaturalnych ekosystemów w celu utrzymania różnorodności biologicznej;
2. ochrony areałów użytków zielonych i obecnego sposobu ich użytkowania, dążyć do ekstensywnego koszenia nieużytkowanych łąk;
3. wyłączyć z zalesień tereny, które powodowałyby degradację ich walorów krajobrazowych lub przyrodniczych;
4. chronić zasoby użytkowe środowiska np.: torfy, wody podziemne, kompleksy leśne i tereny rolnicze o gruntach wysokich klas oraz grunty organiczne;
5. kształtować korytarze ekologiczne poprzez ich niezabudowywanie, stwarzanie warunków do zachowania lub stworzenia ciągów przestrzennych (pomosty, łączniki);
6. kształtować aleje i szpalery dojazdowe do zabudowy indywidualnej i zagrodowej;
7. na odcinkach cieków wodnych stwarzać warunki do spontanicznego kształtowania się koryta;
8. w sąsiedztwie brzegów zbiorników wodnych i rzek dążyć do powstawania trwałych użytków zielonych lub zadrzewień;
9. nie zalesiać i nie zadrzewiać brzegów cieków na całej długości, utrzymywać odcinki koszone aż do brzegów;
10. dążyć do zalesienia w miarę możliwości terenów między obszarami o różnych formach użytkowania, szczególnie na granicy z użytkowaniem antropogenicznym, w celu ograniczenia rozprzestrzeniania się zbiorowisk synantropijnych złożonych z gatunków ekspansywnych. Zaleca się tworzenie śródpolnych zadrzewień i zakrzaczeń;
11. nie dopuszczać do zasypywania lokalnych mokradeł, oczek wodnych i den dolinnych.

Zasoby przyrodnicze i środowiska oraz ich ochrona prawna

Na obszarze opracowania oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie występują tereny i obiekty objęte ochroną prawną na podstawie przepisów z zakresu ochrony przyrody i innych przepisów odrębnych związanych z ochroną środowiska (konwencjach międzynarodowych, dyrektywach Unii Europejskiej oraz w polskich i międzynarodowych opracowaniach ekologicznych, Czerwonych Listach - Europejskiej i Polskiej, programach ostoi przyrody, w tym ostoi ptaków, programach ESOCh, ECONET i Natura 2000).

W obszarze opracowania **występują** formy ochrony przyrody wynikające z ustawy o ochronie przyrody i **projektuje się objęcie ochroną prawną nowe tereny i obiekty** szczegółowo określone w pkt 6.4 niniejszego opracowania, które należy chronić zgodnie ze stosownymi przepisami. Przestrzennie zagadnienia ochrony zostały przedstawione na mapie „Uwarunkowania i predyspozycje ekofizjograficzne rozwoju przestrzennego”.

Ponadto część terenów Gminy jest chroniona na podstawie innych przepisów:

1. znaczna część terenu Gminy znajduje się w strefa ochronnej „C” obszaru ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Kołobrzeg. W związku z nową ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. Nr 167, poz. 1399) w obrębie tej strefy zabrania się:
 - a) nieplanowanego wyrębu drzew;
 - b) prowadzenia działań powodujących niekorzystną zmianę stosunków wodnych;
 - c) lokalizacji nowych uciążliwych obiektów budowlanych i innych uciążliwych obiektów, w tym zakładów przemysłowych;
 - d) prowadzenia działań mających wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego założenia przestrzenne lub właściwości lecznicze klimatu.Zwraca się uwagę , że granica strefy ochronnej „C” obszaru ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Kołobrzeg została przyjęta jako istniejąca, ponieważ w trakcie opracowania ekofizjografii (do marca 2006 r.) istniała . Dopiero dnia 23 maja 2006 r. podjęta została przez Radę Miejską w Kołobrzegu Uchwała LII / 662/ 06 w sprawie uchwalenia Tymczasowego statutu uzdrowiska Kołobrzeg zgodnie z art. 59 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdro-wiskowej oraz gminach uzdrowiskowych. W uchwale tej ustanawia się strefy tylko w granicach miasta Kołobrzeg. Na etapie dalszych prac należy wyjaśnić czy na terenie Gminy będzie w dalszym ciągu występowała strefa „C” ochrony uzdrowiskowej.
2. pas techniczny pasa nadbrzeżnego brzegu morskiego zagrożony abrazją, którego ochrona polega przede wszystkim do niedopuszczenia do zniszczenia wydmy i klifu morskiego. W pasie tym obowiązują ustalenia zawarte w Zarządzeniu porządkowym Nr 1/2004 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku z dnia 21 stycznia 2004 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego, Nr 10, poz. 192);
3. pas ochronny pasa nadbrzeżnego brzegu morskiego. Obszar ten zgodnie z art. 82 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.) zaliczany jest do obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią w związku z czym zakazuje się wykonywania czynności określonych w art. 82 w/w ustawy na obszarach zagrożonych. Głównym celem tego obszaru jest ochrona brzegu morskiego od strony lądu.

Wskazania wynikające z ekofizjografii do opracowań dokumentacji związanej z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym oraz działalnością realizacyjną.

Należy podjąć prace nad:

1. aktualizacją posiadanych dokumentów z zakresu środowiska, w tym szczególnie Programu ochrony środowiska;

2. zmianą studium uwarunkowań pod kątem powyżej przedstawionych uwarunkowań i zapisaniem w nim wyników zawartych w opracowaniu ekofizjograficznym, waloryzacji przyrodniczej i waloryzacji kulturowej;
3. zmianą części planów miejscowych pod elektrownie wiatrowe, które nie powinny obejmować planistycznie terenów wykluczonych z zabudowy i na których nie można lokalizować elektrowni (głównie południowy obszar Ustronia Morskiego);
4. wdrożeniem w życie form ochrony, które znajdują się w kompetencjach rady gminy;
5. poszerzeniem promocji Gminy wykorzystując do tego celu jej walory przyrodnicze i kulturowe (część prac jest już wykonana – przygotowane są szlaki turystyki pieszej i rowerowej, ścieżki edukacji ekologicznej);
6. podjąć stały elektroniczny monitoring stanu i zmian w zakresie środowiska na mapie w skali 1: 10 000, który pozwoli na szybkie precyzowanie zagrożeń i będzie stanowił aktualną podstawę do szybkiego opracowywania różnorodnych dokumentów w tym z zakresu planowania miejscowego.

9. ZDJĘCIA I MAPY

Mapy:

- Szczegółowa mapa geologiczna Polski – skala 1: 50 000;
- Sytuacja Gminy na tle subregionu - skala 1: 50 000;
- Zagospodarowanie i użytkowanie terenów. Zagadnienia sozologiczne - skala 1: 16 000;
- Rzeźba, geomorfologia, hydrografia. - skala 1: 16 000;
- Waloryzacja przyrodnicza i kulturowa – skala 1: 16 000;
- Uwarunkowania i predyspozycje ekofizjograficzne rozwoju przestrzennego - skala 1: 16 000.